

Money Laundering: Συγκριτική Μελέτη μεταξύ
ηπειρωτικού δικαίου & κοινοδικαίου και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος μέσω
των κρυπτονομισμάτων.

ΧΑΡΑΜΙΔΗΣ ΙΩΑΚΕΙΜ

MLE 2022

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια

Αναστασία Λίτινα

Αφιερωμένη στην Οικογένεια μου.

Περιεχόμενα

1. Περίληψη.....	4
2. Εισαγωγή.....	5
3. Το Φαινόμενο του Ξεπλύματος.....	8
3.1. Ορισμός.....	8
3.2. Ιστορική Αναδρομή.....	11
3.3. Είδη και Τεχνικές Ξεπλύματος.....	12
3.3.1. Μέθοδοι Ξεπλύματος	15
3.3.2. Κατανομή Μεθόδων μεταξύ Χωρών και Εγκλημάτων.....	19
3.3.3. Τα οικονομικά του ξεπλύματος χρημάτων.....	20
4. Αντιμετώπιση Ξεπλύματος.....	23
4.1. Διεθνής Προσέγγιση	23
4.2. Θεσμικό πλαίσιο στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....	26
4.3. Θεσμικό Πλαίσιο στην Ελλάδα.....	36
4.4. Θεσμικό Πλαίσιο σε Χώρες του Κοινοδικαίου όπως Η.Π.Α. και Η.Β.....	39
4.5. Τα οικονομικά της αντιμετώπισης του ξεπλύματος.....	48
5. Κρυπτονομίσματα, Blockchain & Ξέπλυμα.....	51
5.1. Ορισμός και Ιστορικό Κρυπτονομισμάτων.....	52
5.2. Η Λειτουργία των Κρυπτονομισμάτων.....	54
5.2.1. Proof-of-Work (PoW).....	55
5.2.2. Proof-of-Stake (PoS).....	57
5.2.3. Υβρίδιο PoW/PoS.....	58
5.2.4. Byzantine Consensus.....	58
5.3. Bitcoin.....	59
5.4. Τρόπος Λειτουργίας του Blockchain.....	64
5.5. Ξέπλυμα Χρήματος στο Blockchain.....	66

5.6. Αντιμετώπιση του φαινομένου.....	69
6. Συμπεράσματα και Προτάσεις.....	70
Βιβλιογραφία	

1. Περίληψη

Το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος είναι μια προβληματική η οποία ταλανίζει τις χώρες και τους οργανισμούς διεθνώς. Πλέον τα «πλοκάμια» του συστήματος έχουν απλωθεί αρκετά και ο περιορισμός τους φαντάζει δύσκολος. Θα έλεγε κανείς ότι πρόκειται για ένα αέναο κυνηγητό στο οποίο πάντα οι μηχανισμοί ξεπλύματος φαίνεται να προπορεύονται. Αν μη τι άλλο οι μέθοδοι που έχουν αξιοποιηθεί κατά καιρούς αναδεικνύουν την ευφάνταστη προσέγγιση όσων μετέρχονται το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος προκειμένου να διασφαλίσουν και να θωρακίσουν την ασφαλή και άνευ ρίσκου νομιμοποίηση των παράνομων εσόδων τους. Έννομες τάξεις και οργανισμοί έχουν ενσκήψει πάνω από το πρόβλημα ώστε να βρουν τις μεθόδους και εν συνεχεία να προσφέρουν λύσεις προσπαθώντας να οριοθετήσουν το φαινόμενο μέσω της νομοθεσίας. Κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει ότι γίνονται φιλότιμες προσπάθειες οι οποίες όμως φαίνεται ότι δεν είναι αρκετές με αποτέλεσμα το φαινόμενο να συντηρείται και να εξελίσσεται. Οι νέες τεχνολογίες που περιστρέφονται γύρω από το Blockchain και τα κρυπτονομίσματα δίνουν νέες διεξόδους προς του ενδιαφερόμενους για ξέπλυμα χρήματος. Οι νέες αυτές τεχνολογίες, αναφορικά με την οριοθέτηση και τη νομοθεσία γύρω τους, βρίσκονται σε εμβρυικό στάδιο οπότε, θα μπορούσε να πει κανείς ότι δρουν ανενόχλητα και ίσως ανεξέλεγκτα. Εσχάτως γίνονται απόπειρες νομοθέτησης ωστόσο το προβάδισμα φαίνεται να έχει εξασφαλισθεί. Ωστόσο και αυτό λόγω κάποιο παθογενειών δείχνει ότι υπάρχουν περιθώρια και χρόνος για να καλυφθεί. Η παρούσα εργασία ασχολείται με το θέμα του ξεπλύματος μέσω των κρυπτονομισμάτων – κυρίως του Bitcoin, δεδομένης της πρωτοκαθεδρίας του από διάφορες οπτικές – και του Blockchain. Αφού ξεκινά με μια εισαγωγή στην έννοια του ξεπλύματος, την ιστορική αναδρομή τη νομοθεσία ανά έννομη τάξη, την αντιμετώπιση του φαινομένου και τα οικονομικά του ξεπλύματος και της αντιμετώπισης καταλήγει στη χρήση των κρυπτονομισμάτων και του Blockchain στον τομέα του ξεπλύματος. Φυσικά αναγκαία για την κατανόηση του θέματος είναι η εξήγηση της λειτουργίας των

κρυπτονομισμάτων και του Blockchain ώστε να μπορέσει να οδηγηθεί ο αναγνώστης ομαλά στις μεθόδους ξεπλύματος μέσω αυτών των τεχνολογιών. Ενώ τέλος γίνεται μνεία και στους τρόπους αντιμετώπισης του προβλήματος του ξεπλύματος μέσω κρυπτονομισμάτων και Blockchain, που έχουν χρησιμοποιηθεί μέχρι σήμερα από κάποιες χώρες. Παράλληλα σε όλη την έκταση της εργασίας παρατίθενται πίνακες και διαγράμματα που αποσκοπούν στην καλύτερη κατανόηση κάθε θεματικής.

2. Εισαγωγή

Η παγκοσμιοποίηση έχει φέρει σίγουρα τις χώρες πιο κοντά μέσω της τεχνολογικής καινοτομίας και της ενσωμάτωσης των χρηματοοικονομικών αγορών. Η δυνατότητα εμπορίου έχει γίνει ουσιωδώς ταχύτερη και φθηνότερη και το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα λειτουργεί σε 24ωρη βάση. Η παγκοσμιοποίηση έχει συνδράμει τόσο στη νόμιμη οικονομία όσο και στην παραοικονομία.¹ Μία από τις δραστηριότητες της παραοικονομίας που έχει ευνοηθεί ιδιαίτερω από την παγκοσμιοποίηση καθώς και τη συνεχή εξέλιξη αυτής σε όλο και περισσότερους τομείς είναι το ξέπλυμα χρήματος το οποίο αποτελεί ένα από τα πιο «καυτά» ζητήματα εδώ και δεκαετίες. Πρόκειται για μια παράνομη δραστηριότητα η οποία συμβαδίζει και εξελίσσεται μαζί με την τεχνολογία και προσαρμόζεται στις αλλαγές που προκύπτουν σε εμπόριο και οικονομικές εξελίξεις με χαρακτηριστική ευκολία. Για την ακρίβεια η εξέλιξη και οι αλλαγές είναι αυτές που τροφοδοτούν, θα λέγαμε κανείς, το ξέπλυμα δίνοντάς του συνεχώς νέες διεξόδους και εναλλακτικές. Το ξέπλυμα χρήματος έχει γίνει μία από τις μεγαλύτερες ηθικές ανησυχίες των ημερών μας. Μια σειρά από πηγές, συμπεριλαμβανομένων των μέσων μαζικής ενημέρωσης, βεβαιώνουν ότι είναι κάτι κακό, πολύ ενδιαφέρον και ελαφρώς τολμηρό.² Το ξέπλυμα χρήματος είναι δύσκολο να μελετηθεί ξεχωριστά επειδή είναι εννοιολογικά δυσνόητο. Είναι ξεχωριστή δραστηριότητα, σα να περιφράσεις κλεμμένα αντικείμενα ή καλύτερα ένα στοιχείο από μερικές εγκληματικές δραστηριότητες, σα συνωμοσία.³

Το ξέπλυμα χρήματος είναι μια δραστηριότητα η οποία αποτελεί κοινωνικό, οικονομικό, τεχνολογικό και νομικό ζήτημα. Απασχολεί πολλούς κλάδους και αυτό περιπλέκει τα πράγματα και κατ' επέκταση την αντιμετώπισή του. Η προσπάθεια για καταπολέμηση του έχει

¹ Bonnie Buchanan "Money Laundering – a global obstacle", *Research in International Business and Finance* 18(2004) 115 -127

² Peter Alldridge, "Money Laundering & Globalization", *Journal of Law and Society*, Volume 35, Number 4, December 2008

³ Michael Levi and Peter Reuter, "Money Laundering", *Crime and Justice*, Volume 34, 2006

δημιουργήσει ξεχωριστό επαγγελματικό κλάδο και μάλιστα ιδιαιτέρως καλά αμειβόμενο. Είναι σαφές ότι έχει αναδειχθεί σε σύγχρονο ζήτημα παγκοσμίως και η μελέτη του είναι συνεχής και αδιάλειπτη. Επιπλέον, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι συνδέεται με τον επιχειρηματικό κόσμο στενά καθώς επίσης είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με έκνομες δραστηριότητες. Χαρακτηριστική είναι η σύνδεση του με τον κλάδο των ναρκωτικών, της τρομοκρατίας και της παράνομης διακίνηση όπλων κ.α.. Μέσο για την επίτευξη του είναι το τραπεζικό σύστημα το οποίο καλείται ταυτόχρονα να έχει και το ρόλο του «σερίφη» και αυτό περιπλέκει ακόμα περισσότερα τα πράγματα. Αναλυτικότερα θα τα εξετάσουμε και παρακάτω. Με το πρόβλημα του ξεπλύματος χρήματος έχουν ασχοληθεί και ασχολούνται εντατικά διεθνείς και περιφερειακοί οργανισμοί, όπως ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), η Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης, γνωστή ως FATF, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), η Παγκόσμια Τράπεζα, η Interpole η Eurojust καθώς όλες οι εγχώριες έννομες τάξεις παγκοσμίως. Είναι σαφές ότι πρόκειται για μια θεματική η επίλυση της οποίας απασχολεί ιδιαιτέρως και ποικιλοτρόπως τόσο διεθνώς όσο και εθνικά. Μάλιστα, αναπτύσσονται συνεργασίες μεταξύ οργανισμών και εγχώριων εννόμων τάξεων για τη μελέτη και την οριοθέτηση του ζητήματος.

Τα τελευταία χρόνια την εμφάνιση τους έχουν κάνει, και εισβάλλουν στη ζωή και στην καθημερινότητα μας όλο και περισσότερο, τα κρυπτονομίσματα, με ποιο γνωστό από αυτά το Bitcoin. Τα κρυπτονομίσματα αποτελούν μια σύγχρονη και πρόσφατα αναπτυγμένη τεχνολογία την οποία όλοι λίγο πολύ έχουν ακουστά αλλά ελάχιστοι γνωρίζουν επί της ουσίας της λειτουργία της. Ως ένα βαθμό έχει έρθει για να υποκαταστήσει το φυσικό χρήμα, δηλαδή τα χαρτονομίσματα, και θα μπορούσαμε με μία φράση να το χαρακτηρίσουμε ως ηλεκτρονικό – ψηφιακό νόμισμα. Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, το ξέπλυμα χρήματος βρίσκει καταφύγιο και διέξοδο σε νέες τεχνολογίες πόσο μάλλον όταν αφορά νόμισμα. Ως εκ τούτου δε θα

μπορούσε να μην αξιοποιηθεί η τεχνολογία των κρυπτονομισμάτων στις υπηρεσίες του ξεπλύματος χρήματος.

]Αυτή τη σύνδεση, του ξεπλύματος χρήματος μέσω των κρυπτονομισμάτων θα εξετάσουμε παρακάτω, αφού πρώτα εξηγήσουμε την έννοια του ξεπλύματος, τον τρόπο λειτουργίας του και τις προσπάθειες καταπολέμησής του, όπως επίσης και την έννοια και τον τρόπο λειτουργίας των κρυπτονομισμάτων.

3. Το Φαινόμενο του Ξεπλύματος

Το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος αποτελεί μια κατηγορία του οργανωμένου εγκλήματος και είναι ένα από τα μείζονα εγκλήματα του 21^{ου} αιώνα που η καταπολέμησή του συνιστά μία από τις κυριότερες προβληματικές για τις αρχές. Το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος είναι φαινόμενο με παγκόσμια χροιά που απασχολεί άπαντες ανά την υφήλιο και χαρακτηριστικό αυτού είναι το γεγονός ότι γίνονται συνεχώς προσπάθειες τόσο εθνικά όσο και πανευρωπαϊκά αλλά και παγκόσμια για την επίλυση και την αναχαίτησή του. Το ξέπλυμα χρήματος είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με εγκληματικές πράξεις οι οποίες μοναδικό στόχο έχουν την απόκρυψη εισοδημάτων και την αύξηση του πλούτου μέσω αυτής της απόκρυψης. Επιπλέον, το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος συγκαταλέγεται στα εγκλήματα του λευκού κολάρου, ήτοι στα χρηματοοικονομικά – οικονομικά εγκλήματα και επίσης χαρακτηρίζεται ως ταξικό έγκλημα διότι αφορά κυρίως τα υψηλά κοινωνικά στρώματα και έχει ως αποτέλεσμα τη μεγέθυνση του χάσματος μεταξύ των κοινωνικών διαστρωματώσεων. Το ξέπλυμα του χρήματος μπορεί να συμβεί είτε ενδοχώρια (onshore) εξωχώρια (offshore) και ο τρόπος με τον οποίον πραγματοποιείται θα εξετασθεί αναλυτικότερα παρακάτω.

3.1. Ορισμός

Η πρώτη απόπειρα για τη δημιουργία ορισμού, δηλαδή τι σημαίνει η φράση – όρος, ξέπλυμα βρώμικου χρήματος έγινε στη Σύμβαση της Βιέννης των Ηνωμένων Εθνών το Δεκέμβριο του 1988, η οποία είχε ως αντικείμενο τη διακίνηση ναρκωτικών και ψυχότροπων ουσιών. Το γεγονός ότι σε μια Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών που αφορούσε τη ναρκωτικά, θεσπίστηκε για πρώτη φορά ο ορισμός του ξεπλύματος δείχνει την άρρηκτη σύνδεση αυτών των δύο πράξεων.

Για πρώτη φορά όπως προαναφέρθηκε, η Σύμβαση συνέταξε το νομοθετικό ορισμό του ξεπλύματος χρήματος σύμφωνα με τον οποίο, ξέπλυμα συνιστά:

1. Η μετατροπή ή μεταφορά αγαθών, των οποίων εκείνος που επιδίδεται σε αυτά, γνωρίζει ότι αυτά προέρχονται από ένα αδίκημα διακίνησης ναρκωτικών, από μια συμμετοχή σε μια τέτοια διάπραξη, με σκοπό να συγκαλύψει ή να αποκρύψει την παράνομη προέλευσή τους ή να βοηθήσει κάθε πρόσωπο το οποίο εμπλέκεται στη διάπραξη ενός εξ αυτών των αδικημάτων να αποφύγει τις νομικές συνέπειες αυτών των πράξεων.
2. Η συγκαλύψη ή η απόκρυψη της φύσης της προέλευσης, της θέσης ή της πραγματικής ιδιοκτησίας αγαθών ή δικαιωμάτων που σχετίζονται με αυτά, τα οποία ο δράστης γνωρίζει ότι προέρχονται από ένα αδίκημα διακίνησης ναρκωτικών
3. Η συμμετοχή σε ένα από αυτά τα αδικήματα, που έχουν θεσπιστεί προηγουμένως ή σε κάθε άλλη ένωση, συμφωνία, απόπειρα ή συνέργεια με την παροχή συνδρομής, βοήθειας ή συμβουλών με σκοπό τη διάπραξή τους.

Ο ορισμός αυτός επανελήφθη στη Σύμβαση του Στρασβούργου του Συμβουλίου της Ευρώπης, που υπεγράφη στις 8 Νοεμβρίου 1990, καθώς επίσης και στην Οδηγία 91/308/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 10^{ης} Ιουνίου 1991, για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Στην Οδηγία 2015/849 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20^{ης} Μαΐου 2015, η οποία αφορά την πρόληψη χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας ο οποίος τροποποίησε τον κανονισμό με αριθ. 648/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, και κατήργησε τη οδηγίας 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και της οδηγίας 2006/70/ΕΚ της Επιτροπής, περιλαμβάνεται ο πλέον πρόσφατος ορισμός για την έννοια του ξεπλύματος χρήματος.

Σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 1 της Οδηγίας:

Ξέπλυμα χρήματος θεωρείται, όταν τελείται εκ προθέσεως, η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

- α) η μετατροπή ή η μεταβίβαση περιουσίας, εν γνώσει του γεγονότος ότι προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα ή από πράξη συμμετοχής σε εγκληματική δραστηριότητα, με σκοπό την απόκρυψη ή τη συγκάλυψη της παράνομης προέλευσής της, ή την παροχή συνδρομής σε οποιονδήποτε ενέχεται στη δραστηριότητα αυτή, προκειμένου να αποφύγει τις έννομες συνέπειες της δραστηριότητάς του·
- β) η απόκρυψη ή η συγκάλυψη της αλήθειας όσον αφορά τη φύση, προέλευση, διάθεση ή διακίνηση περιουσίας ή τον τόπο στον οποίο αυτή ευρίσκεται, ή την κυριότητα επί περιουσίας ή εκ σχετικών με αυτή δικαιωμάτων, εν γνώσει του γεγονότος ότι προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα ή από πράξη συμμετοχής σε εγκληματική δραστηριότητα·
- γ) η απόκτηση, η κατοχή ή η χρήση περιουσίας εν γνώσει, κατά τον χρόνο της κτήσης, του γεγονότος ότι η περιουσία προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα ή από πράξη συμμετοχής σε εγκληματική δραστηριότητα·
- δ) η συμμετοχή σε μια από τις πράξεις που αναφέρονται στα στοιχεία α), β) και γ), η σύσταση οργάνωσης για τη διάπραξή της, η απόπειρα διάπραξης, η υποβοήθηση, η υποκίνηση, η διευκόλυνση ή η παροχή συμβουλών σε τρίτο για τη διάπραξή της.

Ο ορισμός του ξεπλύματος χρήματος απαιτεί την τέλεση δύο ξεχωριστών εγκλημάτων

- Το βασικό ή κύριο αδίκημα
- Το αδίκημα του ξεπλύματος χρήματος

Το ξέπλυμα χρήματος είναι η αναγκαία κατάληξη του βασικού εγκλήματος.⁴

3.2. Ιστορική Αναδρομή

Η ιστορία του ξεπλύματος χρήματος ξεκινά στις αρχές του 20^{ου} αιώνα στην Αμερική όταν η μαφία χρησιμοποιούσε πλυντήρια που είχε στην ιδιοκτησία της για να μπορέσει να νομιμοποιήσει χρήματα που προέρχονταν από εγκληματικές της δραστηριότητες. Τα έσοδά τους προέρχονταν από την παράνομη πώληση αλκοόλ, δεδομένου ότι το 1920 υπήρχε ποτοαπαγόρευση στις Η.Π.Α. Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα ξεπλύματος χρήματος μέσω πλυντηρίων ρούχων ήταν ο γνωστός σε όλους Αλ Καπόνε.

Ωστόσο αυτή είναι η μια εκδοχή αναφορικά με την απαρχή του ξεπλύματος χρήματος. Μια άλλη εκδοχή, μας μεταφέρει και πάλι στις Η.Π.Α. τη δεκαετία του '40, όπου και πάλι λόγος γίνεται για πλυντήρια ρούχων τα οποία αποτελούσαν, και πάλι, το μέσο της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων, προερχόμενων σε αυτή την περίπτωση από πορνεία, εκβιασμούς, προστασία καταστημάτων, ναρκωτικά και παράνομα παίγνια. Και στις δύο περιπτώσεις κοινός παρονομαστής είναι τα πλυντήρια ρούχων. Ωστόσο, ο όρος «ξέπλυμα χρήματος» φαίνεται να χρησιμοποιείται για πρώτη φορά και να εγκαθιδρύεται στη συνείδηση του κοινού αλλά, στη διεθνή βιβλιογραφία αλλά και γενικότερα διεθνώς σαν όρος και σαν πρόβλημα το οποίο χρήζει αντιμετώπισης μέσω του σκανδάλου Watergate. Σκάνδαλο το οποίο αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα πολιτικοοικονομικά σκάνδαλα παγκοσμίως στο οποίο ενεπλάκη και ο Πρόεδρος των Η.Π.Α. Ρίτσαρντ Νίξον και αφορούσε τη διάρρηξη της έδρας της Εθνικής Επιτροπής Δημοκρατικών και τη συγκάλυψη του γεγονότος με στόχο την περαιτέρω συγκάλυψη παράνομων χρηματοδοτήσεων, ήτοι μια πρακτική που προσομοιάζει στο ξέπλυμα χρήματος.

⁴ Βασίλειος Λ. Κωνσταντόπουλος « Το ξέπλυμα χρήματος», Διδακτορική Διατριβή, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Αθήνα 2020

Από τη δεκαετία του '80 το ξέπλυμα χρήματος κινήθηκε με εξαιρετική ταχύτητα και απέκτησε πολλούς θιασώτες με αποτέλεσμα να αυξηθεί και το ενδιαφέρον τοπικών, περιφερειακών και διεθνών αρχών και οργανισμών για την αντιμετώπισή του. Όσο το ενδιαφέρον, για το ξέπλυμα χρήματος, τείνει αυξανόμενο για τις εγκληματικές οργανώσεις τόσο αυξάνεται και το ενδιαφέρον διαφόρων οργανισμών για την καταπολέμησή του. Πρόκειται για έναν φαύλο κύκλο, καθώς όσο οι οργανισμοί βρίσκουν νέους τρόπους, τόσο πρόληψης όσο και καταστολής, για την καταπολέμηση του φαινομένου, τόσο οι εγκληματικές οργανώσεις που κάνουν χρήση του ξεπλύματος βρίσκουν νέες μεθόδους υλοποίησης.

3.3. Μέθοδοι και τεχνικές ξεπλύματος

Με απλά λόγια, το ξέπλυμα χρήματος είναι η διαδικασία νομιμοποίησης παράνομων κερδών με όχημα το χρηματοπιστωτικό σύστημα ώστε να αποκρυφθεί από που πραγματικά προέρχονται τα εν λόγω κέρδη και να εμφανιστούν ως νόμιμα και προερχόμενα από νόμιμες δραστηριότητες. Στην ουσία, μια σύντομη περιγραφή της διαδικασίας ξεπλύματος είναι η σύγκυση του συστήματος αναφορικά με την προέλευση εσόδων και η εμφάνιση τους ως νόμιμων μέσω των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Το ξέπλυμα χρήματος συχνά εμπλέκει σειρά από συναλλαγές και αριθμό χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και διάφορες έννομες τάξεις. Χρηματοπιστωτικά ιδρύματα – αλλά όχι τραπεζικά – ασφαλιστές, μεσάζοντες και έμποροι χρησιμοποιούνται από όσους ξεπλένουν χρήμα για την επίτευξη του στόχου τους. Είναι, επομένως, αντιληπτή η ύπαρξη δικτύου ανθρώπων των οποίων η ειδικότητα και η θέση τους εκμεταλλεύεται στη συγκεκριμένη διαδικασία. Το ξέπλυμα χρήματος ξεκινά με τους καρπούς του εγκλήματος και τελειώνει με χρηματοδότηση η οποία μπορεί αν χρησιμοποιηθεί, για κάθε σκοπό, με το μικρότερο δυνατό κίνδυνο⁵.

⁵ Michael Levi and Peter Reuter, "Money Laundering", Crime and Justice, Volume 34, 2006

Η διαδικασία ξεπλύματος μπορεί, σε γενικές γραμμές, να ταξινομηθεί σε τρία βασικά βήματα: τοποθέτηση, στρωματοποίηση και ένταξη⁶.

- i. *Τοποθέτηση (placement)* είναι η διαδικασία κατά την οποία τα έσοδα από εγκληματικές παράνομες πράξεις εισέρχονται – τοποθετούνται στο χρηματοοικονομικό σύστημα είτε μέσω καταθέσεων είτε μέσω πιο σύνθετων πρακτικών. Στόχος αυτού του βήματος, που είναι και το πρώτο βήμα στη διαδικασία ξεπλύματος παράνομων χρημάτων προερχόμενων, ως επί το πλείστον, από εγκληματικές πράξεις, δεν είναι άλλος από την αποφυγή εντοπισμού αυτών των χρημάτων από τις αρχές και να τα αποστασιοποιήσουν – διαφοροποιήσουν από την πραγματική τους αρχική πηγή προέλευσης. Αυτό το στάδιο ξεπλύματος είναι το πιο ευάλωτο καθώς το μέγεθος των παράνομων εισοδημάτων είναι μεγάλο και αυτό καθιστά δύσκολο και με αυξημένο ρίσκο το εγχείρημα της απόκρυψής τους σε μεγάλα ποσά. Η ευθηνή αναλαμβάνεται από τον υπεύθυνο του ξεπλύματος ώστε να βρει την καλύτερη λύση – επιλογή για μεταφορά μεγάλων ποσοτήτων παράνομων χρημάτων μέσα στο χρηματοοικονομικό σύστημα. Οι πιο ενδεδειγμένοι τρόποι είναι εικονικές εταιρίες ή εταιρίες εξαργύρωσης επιταγών, η οποίες υλοποιούν την εξαργύρωση χωρίς να εμπλέκονται τράπεζες, και μετατρέπουν τα ρευστά σε διαπραγματευτικά όργανα όπως ταμειακές επιταγές, εμβάσματα και ταξιδιωτικές επιταγές.
- ii. Αφού τα χρήματα έχουν εισέλθει – τοποθετηθεί στο χρηματοοικονομικό σύστημα τη σκυτάλη παίρνει το δεύτερο στάδιο της διαδικασίας ξεπλύματος χρημάτων που είναι η *στρωματοποίηση (layering)*. Η στρωματοποίηση είναι ένα σύνολο

⁶ Bonnie Buchanan “Money Laundering – a global obstacle”, *Research in International Business and Finance* 18 (2004) 115-127

δραστηριοτήτων που στόχος τους είναι και πάλι να αποστασιοποιήσουν τα παράνομα έσοδα από την πραγματική πηγή τους.

Στην πράξη η διαδικασία της στρωματοποίησης είναι η δημιουργία δικτύου συναλλαγών που λόγω της συχνότητας, της πολυπλοκότητας και της έντασης που συμβαίνουν, προσομοιάζουν σε καθ' όλα νόμιμες δραστηριότητες. Οι συναλλαγές είναι είτε σειριακές είτε παράλληλες και αυτό καθιστά ιδιαίτερος δύσκολό το να μείνουν πίσω ίχνη των συναλλαγών, του περιεχομένου των συναλλαγών καθώς και την προέλευση τους κυρίως την αρχική. Παράκτια χρηματοοικονομικά κέντρα, τα λεγόμενα offshore, διαδραματίζουν καταλυτικό ρόλο στη διαστρωμάτωση των χρημάτων και εν γένει στη διαδικασία του ξεπλύματος. Τα κεφάλαια μεταφέρονται σε ένα χρηματοοικονομικό ή τραπεζικό σύστημα μέσω παράκτιων (offshore) λογαριασμών, στην απόπειρα να καταφέρουν να αποκρύψουν την πραγματική προέλευση των εν λόγω κεφαλαίων. Επιπλέον, σημαντικό είναι να αποτυπωθεί το ότι στη διαδικασία της διαστρωμάτωσης εμπλέκονται τουλάχιστον δύο έννομες τάξεις ώστε να περιπλεχθούν περισσότερο οι συναλλαγές, να εμπλακεί η γραφειοκρατία και οι νόμοι περισσότερων χωρών με αποτέλεσμα να χαθεί η προέλευση των χρημάτων, στην ουσία να είναι σχεδόν ακατόρθωτη η εύρεση της αρχικής προέλευσης.

- iii. Το τελευταίο στάδιο της διαδικασίας του ξεπλύματος είναι η *ενσωμάτωση (integration)*. Ενσωμάτωση, λοιπόν, ονομάζεται η διαδικασία η οποία περιλαμβάνει τη μετατροπή παράνομων εσόδων σε φαινομενικά νόμιμα επιχειρηματικά έσοδα μέσω κανονικών, τυπικών χρηματοοικονομικών ή εμπορικών λειτουργιών.⁷ Σε μια άλλη διατύπωση η ενσωμάτωση περιλαμβάνει την

⁷ Board of Governors of the Federal Reserve System 2002, p. 7

επανένταξη των «καθαρισμένων» κεφαλαίων, φέροντας ένα μανδύα τυπικότητα και νομιμότητας, στις νόμιμες οικονομικές δραστηριότητες. Τα χρηματοοικονομικά εργαλεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν προς αυτή την κατεύθυνση προκειμένου να νομιμοποιηθούν παράνομα κεφάλαια και να επανενταχθούν έχοντας απεκδυθεί το μανδύα της εγκληματικότητας και της παρανομίας, ποικίλουν. Ενδεικτικά κάποια από αυτά τα εργαλεία είναι εγγυητικές επιστολές, ομόλογα, τραπεζογραμμάτια, φορτωτικές και εγγυήσεις. Παρακάτω αναλυτικά θα δούμε κοινές τεχνικές και εργαλεία που σχετίζονται με το ξέπλυμα του χρήματος. Πριν όμως θα πρέπει να σημειωθεί ότι αυτά τα τρία στάδια ξεπλύματος που περιεγράφηκαν ανωτέρω είναι τα κύρια και βασικά. Φυσικά δεν είναι απαραίτητο ότι χρησιμοποιούνται και τα τρία σε κάθε περίπτωση ξεπλύματος ούτε φυσικά ότι χρησιμοποιούνται μόνο αυτά τα τρία. Μάλιστα υπάρχουν περιπτώσεις που τα στάδια μπορεί να είναι περισσότερα. Σε κάθε περίπτωση η κατηγοριοποίηση των τριών σταδίων είναι μια χρήσιμη σύνθεση και περιγραφή της διαδικασίας του ξεπλύματος.

3.3.1. Μέθοδοι Ξεπλύματος

- *Διαχωρισμός (Structuring ή Smurfing)*: Αποτελεί την πιο δημοφιλή τακτική. Πρόκειται για διαχωρισμό μεγάλων χρηματικών ποσών, σε πολλά μικρότερα, προκειμένου να μην υπερβαίνεται το όριο που τίθεται σε κάθε χώρα, από τράπεζες και χρηματοοικονομικά ιδρύματα, για ποσά που θέλουν αιτιολόγηση προέλευσης. Για παράδειγμα, στις Η.Π.Α., βάσει του Νόμου του 1970 για το Απόρρητο των Τραπεζών για ποσά πάνω από 10.000\$ θα πρέπει να δίνεται επαρκής αιτιολόγηση για την προέλευση των χρημάτων. Επομένως, στις Η.Π.Α., για την πραγματοποίηση ξεπλύματος, ένα μεγάλο ποσό θα μοιραστεί

σε πολλά μικρότερα, εκ τω οποίων το καθένα θα είναι ύψους κάτω των 10.000\$ και αυτά θα χρησιμοποιούνται για τραπεζικές συναλλαγές.

- *Εταιρίες Βιτρίνες (Front Companies)*: Πρόκειται για καθ' όλα νόμιμες εταιρίες, η οποίες παρουσιάζουν να έχουν την τυπική δομή μια εταιρείας, οι οποίες εκτελούν εικονικές διεθνές εμπόριο και διεθνείς εμπορικές συναλλαγές με στόχο να στρωματοποιήσουν και να ενσωματώσουν παράνομα έσοδα. Η δημιουργία και χρήση τέτοιων εταιρειών κρίνεται ως ιδιαίτερος αποτελεσματική διότι, πρώτον δεν έχουν σύνθετη δομή και δεύτερον είναι πιο δύσκολος ο εντοπισμός τους δεδομένου ότι διαπράττουν νόμιμες επιχειρηματικές δραστηριότητες πόσο μάλλον όταν αυτές οι δραστηριότητες εξαιρούνται από την Αναφορά Συναλλαγής Νομίσματος (Currency Transaction Report (CTR)) στην οποία εμπίπτουν οι συναλλαγές που λαμβάνουν χώρα μέσω τραπεζικών ιδρυμάτων, όπως είναι για παράδειγμα οι περίπτωση των εστιατορίων. Εταιρίες εισαγωγών – εξαγωγών είναι, επίσης, πολύ δημοφιλείς για ως εταιρίες βιτρίνες για ξέπλυμα χρήματος δεδομένου ότι μέσω των διπλών παραστατικών, υποτιμήσεων και υπερτιμήσεων των εμπορεύσιμων αγαθών πετυχαίνουν το ξέπλυμα. Τέλος στις εταιρίες βιτρίνες χρησιμοποιείται κατά κόρων και το «φούσκωμα» των τιμών των αγαθών.
- *«Λάθος» τιμολόγηση (misinvoicing)*: Σε λανθασμένες εισερχόμενες εγγυητικές επιστολές και τελωνειακές δηλώσεις μπορούν να κρυφτούν διασυνοριακές μεταφορές παράνομων προσόδων. Ακόμη διεθνείς έμποροι καταφεύγουν σε εικονικές αξιολογήσεις προϊόντων, η δηλωθείσα αξία των οποίων φτάνει σε ιδιαίτερος υψηλά ποσά.
- *Εταιρίες «κελύφη» (shell companies)*: Πρόκειται για εταιρίες η οποία υπάρχει μόνο «στα χαρτιά» χωρίς να κατέχει γραφεία ή υπαλλήλους. Ωστόσο, μια τέτοια

εταιρεία δύναται να έχει τραπεζικό λογαριασμό, παθητικές επενδύσεις, πνευματική ιδιοκτησία και γενικότερα να έχει και να δηλώνει περιουσιακά στοιχεία. Οι εταιρείες αυτές είναι συνήθως παράκτιες (offshore) σε φορολογικούς παραδείσους οι οποίοι χαρακτηρίζονται από υποτυπώδεις ή ανύπαρκτους φόρους σε εισόδημα και επιχειρηματική δραστηριότητα, συνήθως καθόλου παρακρατήσεις, υποτυπώδες καθεστώς επίβλεψης και ελέγχων και συνάμα ισχυρό τραπεζικό απόρρητο και φυσικά ανυπαρξία ανάγκης για φυσικά καταστήματα τραπεζικών, χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και νομικών οντοτήτων. Τα πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα φορολογικών παραδείσων όπου ανθούν τέτοιου είδους εταιρείες που μόνο στόχο έχουν τη νομιμοποίηση παράνομων εσόδων ξεπλένοντάς τα είναι τα γνωστά σε όλους νησιά Καϋμάν, οι Μπαχάμες και οι ολλανδικές Αντίλλες. Το 2003 τα νησιά Καϋμάν με πληθυσμό 36.000 κατοίκους, είχαν 500 ασφαλιστικές εταιρείες, 2200 εταιρείες διαχείρισης κεφαλαίων, 60.000 επιχειρήσεις και 600 τράπεζες και εταιρείες επενδύσεων με συνολικό χαρτοφυλάκιο περίπου 800 δισεκατομμύρια δολάρια⁸. Είναι φυσικά εύκολα κατανοητό ότι οι παραπάνω αριθμοί είναι διαφοροποιημένοι σήμερα ακολουθώντας σαφώς αυξητική τάση.

- *Τραπεζικό έμβασμα (wire transfer)*: Οι τράπεζες διεθνών ανήκουν σε κάποια δίκτυα τα οποία υπάρχουν με σκοπό τη διευκόλυνση, την ασφάλεια αλλά και τον έλεγχο των συναλλαγών. Ένα εξ αυτών των δικτύων είναι το SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication) το οποίο λειτουργεί παγκοσμίως. Οι τράπεζες μπορούν να ανήκουν σε πολλά τέτοια δίκτυα – αλυσίδες. Όταν γίνεται μια μεταφορά χρημάτων από μια τράπεζα σε

⁸ Bonnie Buchanan “Money laundering – a global obstacle”, Research in International Business and Finance 18 (2004) 115-127

μία άλλη, υποτίθεται ότι ανήκων στην ίδια αλυσίδα. Για να μπορέσουν όμως να ξεπλύνουν κεφάλαια εμπλέκουν μία οι περισσότερες τράπεζες, οι οποίες λειτουργούν ως μεσάζοντες, και σχετίζονται με αυτές μέσω κάποιου άλλου δικτύου – αλυσίδας. Με αποτέλεσμα, τα εν λόγω εμβάσματα να χάνονται μεταξύ των διάφορων διατραπεζικών δικτύων παγκοσμίως και ως εκ τούτου τα χρήματα, με αμφίβολη μέχρι πρότινος προέλευση, να νομιμοποιούνται και να «καθαρίζουν». Αυτή η τακτική αποτελούσε μία εκ των πιο σοβαρών ανησυχιών σχετικά με το ξέπλυμα χρήματος λόγω κυρίως του σκανδάλου της Τράπεζας της Νέας Υόρκης.

- *«Συνδεδεμένο» εμπόριο (Mirror – image trading):* Αφορά μια μέθοδο ξέπλυματος μεγάλων χρηματικών ποσών μέσω παράγωγων αγορών, η οποία χρησιμοποιείται κατά κόρων στις αγορές εμπορευμάτων. Ο στόχος είναι να χαθούν τα παράνομα κεφάλαια ανάμεσα σε εκατομμύρια δολάρια νόμιμων συναλλαγών. Είναι μια μέθοδος η οποία χαρακτηρίζεται από υψηλό ρίσκο και κατ' επέκταση παρουσιάζονται μεγάλα κέρδη αλλά και μεγάλες απώλειες στις παράγωγες αγορές (derivatives markets). Η εν λόγω τακτική σχετίζεται με αγορά συμβολαίων για έναν λογαριασμό ενώ παράλληλα πραγματοποιείται μια πώληση ίδιου αριθμού συμβολαίων από κάποιον άλλον. Και η πώληση και η αγορά σχετίζεται με το ίδιο άτομο και έτσι ζημία και κέρδος συνδέονται. Η συγκεκριμένη τακτική παρουσιάζει χαμηλά κόστη πραγματοποίησης, αυξημένη πολυπλοκότητα και άρα μεγαλύτερη ασφάλεια για αυτόν που ξεπλένει και τέλος ανωνυμία που είναι κάτι το επιθυμητό για τους ανθρώπους που εμπλέκονται σε τέτοιες διαδικασίες.
- *Παράλληλα συστήματα (parallel systems):* Πρόκειται για την ένταξη των παράνομων κεφαλαίων σε παράλληλα, «υπόγεια» χρηματοοικονομικά

συστήματα, και όχι στο κυρίως χρηματοοικονομικό σύστημα, όπως είναι στο σύστημα της Ινδίας (Hawala and Hundi) ή το παράλληλο σύστημα της Κίνας (Chop or fei chi' en). Τα εν λόγω συστήματα προσφέρουν αξιοπιστία σε όσους θέλουν να ξεπλύνουν κεφάλαια καθώς επίσης και ένα αποτελεσματικό δίκτυο. Με την κατάθεση των κεφαλαίων σε ένα τέτοιο παράλληλο σύστημα, ο καταθέτων λαμβάνει ένα αποδεικτικό της κατάθεσης και της κατοχής των εν λόγω χρημάτων. Πρόκειται για άκρως ασφαλή αποδεικτικά τα οποία φέρουν και barcode. Με αυτό το «χαρτί» μπορεί να πάει ο ενδιαφερόμενος και αποσύρει τα χρήματα του σε κάποια άλλη χώρα με μία μικρή προμήθεια ύψους 10-15%. Συνεπώς έχει επιτευχθεί ασφαλές ξέπλυμα παράνομων εσόδων με μια μικρή απώλεια της τάξης του 10-15%. Καμία διασυνοριακή μεταφορά χρημάτων δε λαμβάνει χώρα και οποιαδήποτε γραφειοκρατία έλαβε χώρα στην αρχή της διαδικασίας, ήτοι κατά την κατάθεση στο παράλληλο σύστημα, και μόνο εκεί.

3.3.2. Κατανομή Μεθόδων μεταξύ Εγκλημάτων

Είναι γεγονός ότι σε κάθε έγκλημα προτιμάται διαφορετικό τρόπος ξεπλύματος των προσόδων που προέκυψαν από τη διάπραξη του εγκλήματος. Βάσει της ετήσιας έκθεσης του 2003 της FATF (Financial Action Task Force) και του Egmont Group, τρεις είναι οι κατηγορίες εγκλημάτων που καλύπτουν πάνω από το 70% των εγκλημάτων που σχετίζονται με το ξέπλυμα χρήματος: ναρκωτικά (185 περιπτώσεις), απάτες (125 περιπτώσεις) και άλλα ήδη λαθρεμπορίου (92 περιπτώσεις), ενώ τα τραπεζικά εμβάσματα (wire transfers) αποτελεί την πιο διαδεδομένη μέθοδο καθώς εντοπίστηκε σε 131 περιπτώσεις, αριθμός που αντιστοιχεί στο 22%, με καμία άλλη μέθοδο να ξεπερνά τις 75 υποθέσεις από 580 που μελετήθηκαν. Στον παρακάτω πίνακα, καταγράφονται συνδυαστικά τα εγκλήματα και τις επιλεγμένες μεθόδους

ξεπλύματος που χρησιμοποιούνται σε κάθε έγκλημα σύμφωνα με την έκθεση της FATF για την περίοδο 1998 – 2004 σε 580 περιπτώσεις μελέτης.

Πίνακας 1. Συχνότητα δηλωμένων εγκλημάτων και Μεθόδων

Method	Drug trafficking	Blue-collar ^a	Smuggling (non-drug)	Counterfeiting	Bribery/corruption	Tax evasion	Fraud	Terrorism	Crime unknown	Total
Cash smuggling	6	1	1				1	1		10
Money orders, cashiers' checks	12	1	6			3	4	3	2	31
Structured deposits	10	5	1		2	2	2	2	2	26
Casinos/bookmakers		1					3			4
Currency exchange bureaus	13	1	5				2	4		25
Wire transfers	33	5	22	1	7	4	30	18	11	131
False invoices/receipts	5	2	6		1	4	4		3	25
Credit cards			1			1	1	2		5
Front company/organization	18		15	1	3	5	19	6	6	73
Purchase of high-value goods	14		9		2		5	3	1	34
Insurance policies	5		1						3	9
Alternative remittance systems	4	2	6					4		16
Real estate	13	2	5	1	2		5		3	31
Lawyers	11	2			1	2	10		3	29
Accountants/financial officers	11	5	4	1	3		10	1	1	36
Offshore accounts	8	2	4		3	3	7	1	3	31
Securities	10	2				1	8		1	22
Trusts	4		1		1		2		1	9
Shell corporations	8	1	5		2	2	12		3	33
Total	185	32	92	4	27	27	125	45	43	580

a. Includes prostitution, armed robbery, loan sharking, and illegal gambling.

Sources: FATF typologies reports, 1998–2004 (reports prior to the 1997–98 report do not feature case studies); Egmont Group (2000).

3.3.3. Τα οικονομικά του ξεπλύματος χρήματος

Το ξέπλυμα χρήματος έχει δύο βασικά χαρακτηριστικά

- Παρανομία (illegality): τα έσοδα προέρχονται από έκνομη δραστηριότητα
- Απόκρυψη (concealment): ο βασικός στόχος είναι η απόκρυψη της προέλευσης των παράνομων εισοδημάτων.

Η παρανομία καταδεικνύει τη σύνδεση του ξεπλύματος με τον κόσμο του εγκλήματος ενώ η απόκρυψη αποδεικνύει την οικονομική φύση του ξεπλύματος μετατρέποντας παράνομα εισοδήματα σε νόμιμα χρησιμοποιώντας τεχνικές που παρέχονται από το οικονομικό σύστημα.

Παρακάτω θα δούμε πως γίνεται, με οικονομικούς όρους, το ξέπλυμα χρήματος.

Αρχικά, έστω ACI μια αρχική ποσότητα χρημάτων, η οποία προκύπτει από μία ή περισσότερες εγκληματικές δραστηριότητες σε ένα οικονομικό σύστημα. Έστω y ο συντελεστής για το κεφάλαιο που θα «ξεπλυθεί», το οποίο λαμβάνει τιμές $0 < y < 1$.

Κάθε απόπειρα ξεπλύματος χρημάτων έχει ένα συνολικό κόστος συναλλαγών το οποίο σχετίζεται με το κόστος των υπηρεσιών αυτών που αναλαμβάνουν να ξεπλύνουν τα χρήματα.

Κόστος το οποίο σχετίζεται με τεχνολογικά κόστη, για τις τεχνολογίες που αξιοποιούνται προκειμένου να τελεστεί το ξέπλυμα και φυσικά με το κόστος λόγω την νομοθεσίας κατά του ξεπλύματος. Όσο πιο αυστηρή η νομοθεσία τόσο αυξάνεται το εν λόγω κόστος.

Συνεπώς, το συνολικό κόστος για μια διαδικασία ξεπλύματος περιγράφεται στον παρακάτω τύπο:

$$CR = cyACI$$

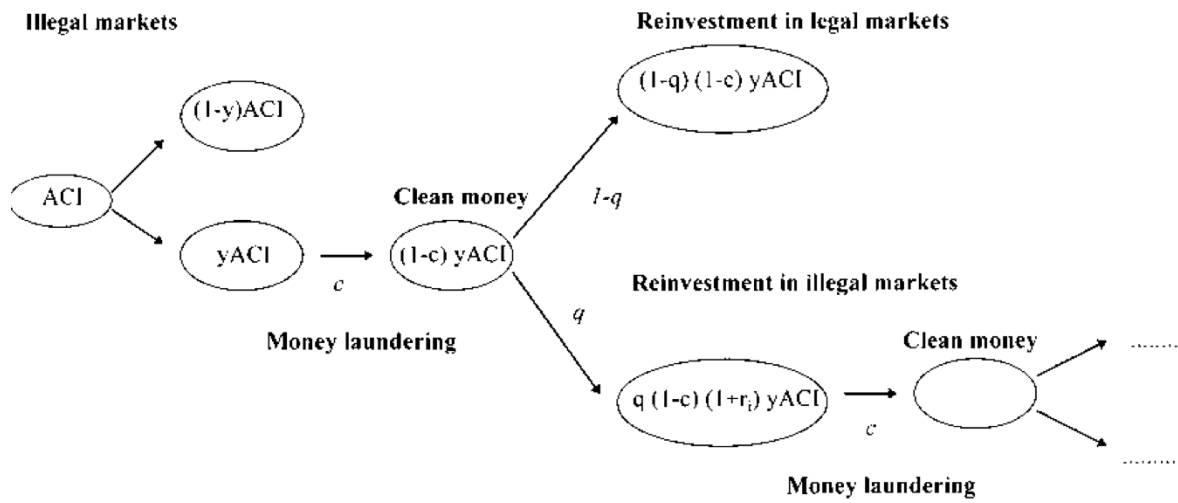
Όπου το CR είναι το συνολικό κόστος, ενώ το c ο συντελεστής που αφορά το τεχνικό και το κανονιστικό κόστος.

Η ποσότητα χρήματος που πλέον είναι καθαρή και έτοιμη για χρήση περιγράφεται ως $(1-c)yACI$. Ενώ η ποσότητα που επανεπενδύεται μετά το ξέπλυμα είναι $q(1-c)yACI$.

Το q ορίζεται ως συνάρτηση $q(r)$ όπου το r είναι ίσο με $(r_i - r_1)$ δηλαδή τη διαφορά μεταξύ των r_i νόμιμων και παράνομων πραγματικών εσόδων. Αποτελεσματικά, λαμβάνοντας υπόψη τα έσοδα που προκύπτουν από την παράνομη επανεπένδυση ο τύπος για τη νέα ποσότητα χρημάτων που θα οδεύουν στη διαδικασία ξεπλύματος είναι: $q(1-c)(1+r_i)yACI$.

Η κρίσιμη υπόθεση εν προκειμένω είναι ότι και η νόμιμη και η παράνομη επένδυση χρηματοδοτούνται από «καθαρό» κεφάλαιο.

Η διαδικασία ξεπλύματος.

Source: Donato Masciandaro 1999

Εάν θεωρηθεί ότι το ξέπλυμα επαναλαμβάνεται πολλές φορές, ίσως και άπειρες, η παγκόσμια ποσότητα παράνομου χρήματος η οποία κατευθύνεται στη διαδικασία του ξεπλύματος δίνεται από την παρακάτω γεωμετρική ακολουθία:

$$AFI = \frac{yACI}{1 - q(1 - c)(1 + r_i)}$$

Όπου AFI είναι δείκτης του βαθμού εξάπλωσης του ξεπλύματος σε μια οικονομία.

4. Αντιμετώπιση του ξεπλύματος

Όπου υπάρχει δράση υπάρχει και αντίδραση. Ως εκ τούτου, η τάση για νομιμοποίηση παράνομων εσόδων μέσω της διαδικασίας ξεπλύματος δημιούργησε το αντίθετο ρεύμα για καταπολέμηση, περιορισμό και ιδανικά αφανισμό αυτής της διαδικασίας. Κατά συνέπεια έχουν δημιουργηθεί οργανισμοί και δράσεις εκ μέρους των κρατών καθώς και νομοθεσία, διεθνής, περιφερειακή και εθνική προς την κατεύθυνση της καταπολέμησης του ξεπλύματος. Το ξεπλυμα έχει ποινικοποιηθεί και ο στόχος είναι διττός, η πρόληψη και η καταστολή.

4.1. Διεθνής Σκοπιά

Η καταπολέμηση του ξεπλύματος παρουσιάζει τα τελευταία 25 χρόνια μια συνεχή εξέλιξη τόσο στις Η.Π.Α. και στην Ευρώπη όσο και γενικότερα διεθνώς και τα κράτη συνεργάζονται συνεχώς προς αυτή την κατεύθυνση με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα αυτής τη δημιουργία της FATF (Financial Action Task Force) που αποτελεί διεθνή οργανισμό καταπολέμησης του ξεπλύματος. Η FATF δημιουργήθηκε το 1989 από το G7 δηλαδή από τις 7 ισχυρότερες οικονομικά χώρες παγκοσμίως (Η.Π.Α., Καναδάς, Ηνωμένο Βασίλειο, Γαλλία, Ιταλία, Γερμανία, Ιαπωνία) υπό την αιγίδα του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)). Η FATF απέκτησε κατευθείαν απήγηση και αυτή τη στιγμή αριθμεί 33 μέλη. Η αρχή έγινε τότε όμως το ενδιαφέρον για την καταπολέμηση του ξεπλύματος θερμάνθηκε μετά την τραγωδία της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001, με την επίθεση στους δίδυμους πύργους στη Νέα Υόρκη τω Η.Π.Α., επίθεση της οποίας την ευθύνη ανέλαβε η τρομοκρατική οργάνωση Αλ Κάιντα. Αυτό ήταν το έναυσμα για της Η.Π.Α. ώστε να ενθαρρύνουν την καταπολέμηση του ξεπλύματος μαύρου χρήματος που ευνοεί εγκληματικές δραστηριότητες μέσα στις οποίες εντάσσεται και η τρομοκρατία. Έτσι το 2002, η Παγκόσμια Τράπεζα, μαζί με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και την FATF ξεκίνησαν ένα πρόγραμμα καταπολέμησης του ξεπλύματος χρημάτων

και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (AML and Combating the Financing of Terrorism (CFT)). Ένα εγχείρημα το οποίο έτυχε διεθνούς αποδοχής και υιοθετήθηκε από πολλά χρηματοοικονομικά ιδρύματα. Το εν λόγω πρόγραμμα συνέταξε 40 προτάσεις που στόχο είχαν την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρημάτων.

Ενδεικτικά παρατίθενται παρακάτω οι μερικές από τις 40 προτάσεις καθώς και οι άξονες γύρω από τους οποίους κινούνται :

Legal systems (1-3)	Scope of the criminal offence of ML Provisional measures and confiscation
Measures to be taken by FIs and non-financial businesses and professions to prevent ML and terrorist financing (4-25)	Customer due diligence and record-keeping Reporting of suspicious transactions and compliance Other measures to deter ML and terrorist financing Measures to be taken with respect to countries that do not or insufficiently comply with the FATF recommendations Regulation and supervision
Institutional and other measures necessary in systems for combating ML and terrorist financing (26-40)	Competent authorities, their powers and resources Transparency of legal persons and arrangements International co-operation Mutual legal assistance and extradition Other forms of co-operation

Source: Elaboration from FATF

Η FATF γνώρισε ταχεία ανάπτυξη και επέκταση η οποία επιτάσσει υψηλά και αυστηρές προδιαγραφές αλλά ταυτόχρονα ευελιξία και προσαρμοστικότητα στις εξελίξεις. Ωστόσο, αν και η FATF δείχνει μια σθεναρή προσπάθεια έχει περιοριστεί μέχρι σήμερα σε προτάσεις το οποίο αποτελεί ήπιο δίκαιο. Παρ' αυτά η επιρροή, κυρίως στα μέλη της που προέρχονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι σημαντική.

Οι προσπάθειες της FATF επεκτείνονται και στη δημιουργία πολλών περιφερειακών οργανισμών για την καταπολέμηση του ξεπλύματος όπως, το Γκρουπ Ασίας/Ωκεανίας για το Ξέπλυμα Χρήματος (APG), η Ομάδα Δράσης Χρηματοοικονομικής Δράσης Καραϊβικής (CFATF) και η Επίλεκτη Επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η FATF χορήγησε επίσης την ίδρυση του Egmont Group το 1995 το οποίο αποτελείται από Μονάδες Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών (Financial Intelligence Units (FIUs)) προερχόμενες από

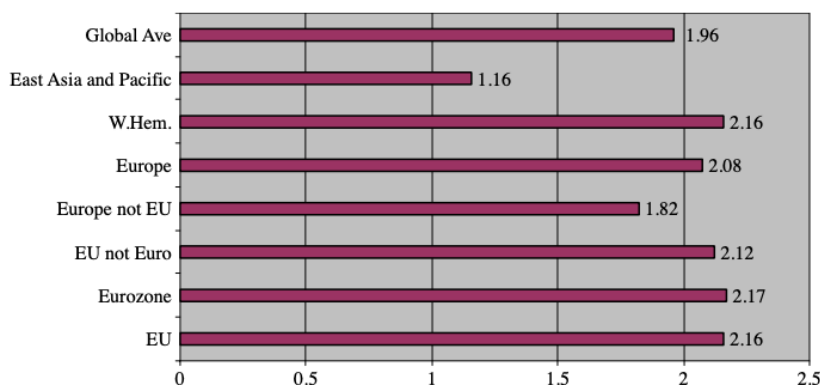
40 διαφορετικές έννομες τάξεις με αποτέλεσμα να ενθαρρύνεται η επικοινωνία μεταξύ των διάφορων ενοτήτων χρηματοοικονομικής ευφυΐας για αποτελεσματικότερη συνεργασία προς το κοινό σκοπό της καταπολέμησης του ζεπλύματος χρήματος.

Εγχειρήματα για την καταπολέμηση του ζεπλύματος δεν έχουν λάβει χώρα μόνο από το δημόσιο τομέα. Αντιθέτως αξιόλογες προσπάθειες έχουν επιχειρηθεί και από τον ιδιωτικό τομέα. Πρόσφατα, το 2000, συντάχθηκε και υπογράφηκε από 11 τράπεζες παγκοσμίως (JP Morgan, Citibank, Chase, HSBC, Barclays, Banco Santander Central Hispano, Société Generale, Deutsche Bank, ABN Amro, Credit Suisse and UBS) κάποια πρότυπα και κατευθύνσεις που πρέπει να ακολουθούνται από τα συμβεβλημένα ιδρύματα αναφορικά με την καταπολέμηση του ζεπλύματος, τις λεγόμενες Αρχές του Wolfberg. Κείμενο, το οποίο έμεινε ως προσχέδιο για 2 χρόνια μέχρι να λάβει την τελική μορφή και να επικυρωθεί. Οι τράπεζες που το υπέγραψαν υπάγονται στο Wolfberg Group.

Η προσπάθεια διεθνώς είναι συνολική και αρκετά σημαντική. Πρόκειται για ένα φαινόμενο που είναι σχετικά πρόσφατο και συνεχώς εξελίσσεται, το οποίο χαρακτηρίζεται από υψηλή προσαρμοστικότητα και ευκολία εκμετάλλευσης νέων συνθηκών και τεχνολογιών προς εξυπηρέτηση των συμφερόντων των εμπλεκόμενων. Πολλές χώρες συμμετέχουν σε αυτές τις προσπάθειες ενώ περισσότερες όχι, ωστόσο όπου παρατηρείτε απόπειρα καταπολέμησης και προσαρμογής στις διεθνείς επιταγές τα αποτελέσματα θα μπορούσαν να θεωρηθούν ενθαρρυντικά.

Παρατίθεται πίνακας με το μέσο όρο της καταπολέμησης του ζεπλύματος χρήματος

Πίνακας 2.

Πηγή: Marco Arnone 2010

4.2. Καταπολέμηση του Ξεπλύματος Χρήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Ευρωπαϊκή Ένωση εξ αρχής έδειξε ιδιαίτερη ευαισθησία στο φαινόμενο του ξεπλύματος εσόδων προερχόμενων από παράνομες – εγκληματικές δραστηριότητες και συμμετείχε από την πρώτη στιγμή είτε διαμέσου εκπροσώπων χωρών είτε συνολικά σαν οργανισμός σε κάθε εγχείρημα με αντικείμενο την καταπολέμηση του φαινόμνου της καταπολέμησης του ξεπλύματος χρήματος. Η πρώτη οδηγία της Ε.Ε. σχετικά με την καταπολέμηση του ξεπλύματος ήρθε το 1990 στη συμφωνία του Μάαστριχτ, όπου για πρώτη φορά εκφράστηκε η ανάγκη ποινικοποίησης του ξεπλύματος και νομοθέτησης γύρω από το φαινόμενο. Ωστόσο, τον καταστήσουν ως έγκλημα το ξέπλυμα δεν ήταν η ενδεδειγμένη λύση ως νομική βάση. Η λύση προήλθε στη βάση της αγοράς και αποφασίστηκε η επιβολή στα κράτη – μέλη να απαγορεύσουν το ξέπλυμα χρήματος αντί να το ποινικοποιήσουν, δηλαδή να το εντάξουν στον ποινικό κώδικα ως ιδιώνυμο έγκλημα. Αυτή η προσέγγιση υιοθετήθηκε σε κάθε επόμενη συμφωνία της Ε.Ε., όπως στη δεύτερη και τρίτη συμφωνία που έλαβαν χώρα στο Άμστερνταμ, στην τέταρτη, αυτή της Λισαβόνας καθώς και η Πέμπτη που έλαβε χώρα στο Στρασβούργο. Σε κάθε συμφωνία, η προσέγγιση για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος έχει ως νομική βάση την αγορά.

Συγκεντρωτικά:

- ΟΔΗΓΙΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ τη 10ης Ιουνίου 1991 για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νόμιμο ποίηση εσοδών από παράνομες δραστηριότητες (91/308/ΕΟΚ)

Άρθρο 2: «Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε να απαγορεύεται η κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας νομιμοποίηση εσοδών από παράνομες δραστηριότητες.»

Άρθρο 5: «Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοδοτικοί οργανισμοί να εξετάζουν με ιδιαίτερη προσοχή κάθε συναλλαγή που κρίνεται ότι, λόγω της φύσεως της, είναι ιδιαίτερα επιδεκτική ως προς το να συνδεθεί με τη νομιμοποίηση εσοδών από παράνομες δραστηριότητες.»

- ο ΟΔΗΓΙΑ 2001/97/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 4ης Δεκεμβρίου 2001 για την τροποποίηση της Οδηγία 91/308/ΕΟΚ του Συμβουλίου για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

Σκεπτικό 7: «Η οδηγία υποχρεώνει τα κράτη μέλη να καταπολεμούν τη νομιμοποίηση εσόδων μόνον από αδικήματα σχετικά με τα ναρκωτικά. Κατά τα τελευταία χρονιά υπήρξε τάση προς έναν πολύ ευρύτερο ορισμό της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες που βασίζεται σε ένα ευρύτερο φάσμα βασικών ή υποκείμενων αδικημάτων, πράγμα που αντανακλάται π.χ. στην αναθεώρηση, κατά το 1996, των 40 συστάσεων της ομάδας διεθνούς χρηματοοικονομικής δράσης (FATF), κορυφαίου διεθνούς φορέα που ασχολείται με την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.»

Η ΟΔΗΓΙΑ 2001/97/ΕΚ έρχεται για να τροποποιήσει την 91/308/ΕΟΚ με μερικές προσθήκες και αλλαγές,, σημαντικότερη εκ των οποίων συναντάται στο Άρθρο 1 που ορίζεται η φράση «Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες» και καθορίζονται οι εν λόγω πράξεις ως τελούμενες εκ προθέσεως. Επιπλέον στο προστίθεται το Άρθρο 2^α που περιγράφει σε ποιους επιβάλλονται οι υποχρεώσεις που προβλέπονται από της οδηγίες αναφορικά με το ξέπλυμα χρήματος. Ειδικότερα:

Άρθρο 1Γ. «Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες»: οι ακόλουθες εκ προθέσεως τελούμενες πράξεις:

- ο η μετατροπή ή η μεταβίβαση περιουσίας, εν γνώσει του ότι προέρχεται από παράνομη δραστηριότητα ή από πράξη συμμετοχής σε παράνομη δραστηριότητα, με σκοπό την απόκρυψη ή την συγκάλυψη της παράνομης προέλευσής τους, ή την παροχή συνδρομής σε οποιονδήποτε ενέχεται στη δραστηριότητα αυτή, προκειμένου να αποφύγει τις έννομες συνέπειες των πράξεών του,
- ο η απόκρυψη ή η συγκάλυψη της αλήθειας όσον αφορά τη φύση, προέλευση, διάθεση ή διακίνηση περιουσίας ή τον τόπο όπου αυτή ευρίσκεται, ή την κυριότητα επί περιουσίας ή σχετικών με αυτή δικαιωμάτων, εν γνώσει του ότι η περιουσία αυτή προέρχεται από παράνομη δραστηριότητα ή από πράξη συμμετοχής σε παράνομη δραστηριότητα,
- ο η απόκτηση, η κατοχή ή η χρήση περιουσίας εν γνώσει, κατά τον χρόνο της κτήσης, του γεγονότος ότι η περιουσία προέρχεται από παράνομη δραστηριότητα ή από πράξη συμμετοχής σε παράνομη δραστηριότητα,
- ο η συμμετοχή σε μια από τις πράξεις που αναφέρουν οι προηγούμενες περιπτώσεις, η σύσταση οργανώσεως για τη διάπραξή της, η απόπειρα διάπραξης, η υποβοήθηση, η υποκίνηση, η παροχή συμβουλών σε τρίτο για τη διάπραξή της ή η διευκόλυνση της τέλεσης της πράξης.

Η γνώση, η πρόθεση ή ο σκοπός που απαιτούνται ως στοιχεία των πράξεων που προαναφέρθηκαν, μπορούν να συνάγονται από τις πραγματικές περιστάσεις.

Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες υπάρχει ακόμη και αν οι δραστηριότητες από τις οποίες προέρχονται τα προς νομιμοποίηση περιουσιακά στοιχεία, έχουν διαπραχθεί στο έδαφος άλλου κράτους μέλους ή τρίτης χώρας.

Άρθρο 2^α: «Τα κράτη μέλη μεριμνούν για την επιβολή των υπο- χρεώσεων που προβλέπονται από την παρούσα οδηγία στα ακόλουθα ιδρύματα και οργανισμούς:

1. πιστωτικά ιδρύματα, όπως ορίζονται στο σημείο Α του άρθρου 1, 2. χρηματοδοτικούς οργανισμούς, όπως ορίζονται στο σημείο Β του άρθρου 1,

καθώς και στα ακόλουθα νομικά ή φυσικά πρόσωπα κατά την άσκηση των επαγγελματικών τους δραστηριοτήτων:

3. ελεγκτές, εξωτερικούς λογιστές και φορολογικούς συμβούλους,
4. κτηματομεσίτες,
5. συμβολαιογράφους και άλλους ανεξάρτητους επαγγελματίες νομικούς, όταν συμμετέχουν είτε:

α) βοηθώντας στο σχεδιασμό ή στην υλοποίηση συναλ- λαγών για τους πελάτες τους σχετικά με:

i) την αγορά και πώληση ακινήτων ή επιχειρήσεων,

ii) τη διαχείριση χρημάτων, τίτλων ή άλλων περιου-

σιακών στοιχείων των πελατών τους,

iii) το άνοιγμα ή τη διαχείριση τραπεζικών λογα- ριασμών, λογαριασμών ταμειευτηρίου ή λογαριασμών τίτλων,

iv) την οργάνωση των εισφορών των αναγκαίων για τη δημιουργία, λειτουργία ή διοίκηση εταιρειών,

v) τη σύσταση, λειτουργία ή διοίκηση καταπιστευματικών εταιρειών, επιχειρήσεων ή ανάλογων μονάδων,

β) είτε ενεργούν εξ ονόματος και για λογαριασμό των πελατών τους στο πλαίσιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών ή συναλλαγών επί ακινήτων,

6. εμπόρους αγαθών μεγάλης αξίας, όπως πολύτιμων λίθων ή μετάλλων, ή έργων τέχνης, και εκπλειστηριαστές, όταν η πληρωμή γίνεται τοις μετρητοίς και για ποσό τουλάχισ- στον 15 000 Ευρώ,
7. καζίνα.»

- ο ΟΔΗΓΙΑ 2005/60/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 26ης Οκτωβρίου 2005 σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

Σκεπτικό 5: «νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας διενεργούνται συχνά σε διεθνές επίπεδο. Τα μέτρα που λαμβάνονται αποκλειστικά σε εθνικό ή ακόμα και σε κοινοτικό επίπεδο, χωρίς να ληφθούν υπόψη ο διεθνής συντονισμός και η διεθνής συνεργασία, έχουν πολύ περιορισμένα αποτελέσματα. Τα μέτρα που θεσπίζονται από την Κοινότητα στον τομέα αυτόν θα πρέπει να μην αντιβαίνουν προς τις άλλες δράσεις που έχουν αναληφθεί στο πλαίσιο άλλων διεθνών φόρουμ. Η κοινοτική δράση θα πρέπει να συνεχίσει να λαμβάνει υπόψη ιδιαίτερα τις συστάσεις της ομάδας χρηματοοικονομικής δράσης (εφεξής «FATF»), η οποία αποτελεί τον κυριότερο διεθνή φορέα που ενεργοποιείται για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Εφόσον οι συστάσεις της FATF αναθεωρήθηκαν ουσιαστικά και επεκτάθηκαν το 2003, η κοινοτική οδηγία θα πρέπει να εθνογραμμιστεί με το νέο αυτό διεθνές πρότυπο.»

Σκεπτικό 6: «Η γενική συμφωνία για τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών (GATS) επιτρέπει στα μέλη να θεσπίζουν μέτρα αναγκαία για την προστασία των χρηστών ηθών, την πρόληψη της απάτης, καθώς και να θεσπίζουν μέτρα για λόγους προληπτικής εποπτείας, συμπεριλαμβανόμενης της διασφάλισης της σταθερότητας και ακεραιότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος.»

Άρθρο 1

1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας απαγορεύονται.

2. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, η ακόλουθη συμπεριφορά, όταν τελείται εκ προθέσεως, θεωρείται ως νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες:

α) η μετατροπή ή η μεταβίβαση περιουσίας, εν γνώσει του γεγονότος ότι προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα ή από πράξη συμμετοχής σε εγκληματική δραστηριότητα, με σκοπό την απόκρυψη ή τη συγκάλυψη της παράνομης προέλευσής της, ή την παροχή συνδρομής σε οποιοδήποτε ενέχεται στη δραστηριότητα αυτή, προκειμένου να αποφύγει τις έννομες συνέπειες της δραστηριότητάς του·

β) η απόκρυψη ή η συγκάλυψη της αλήθειας όσον αφορά τη φύση, προέλευση, διάθεση ή διακίνηση περιουσίας ή τον τόπο

στον οποίο αυτή ευρίσκεται, ή την κυριότητα επί περιουσίας ή εκ σχετικών με αυτή δικαιωμάτων, εν γνώσει του γεγονότος ότι προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα ή από πράξη συμμετοχής σε εγκληματική δραστηριότητα·

γ)ηα πόκτηση, η κατοχή ή η χρήση περιουσίας εν γνώσει, κατά τον χρόνο της κτήσης, του γεγονότος ότι η περιουσία προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα ή από πράξη συμμετοχής σε εγκληματική δραστηριότητα·

δ)η συμμετοχή σε μια από τις πράξεις που αναφέρουν τα προηγούμενα τρία στοιχεία, η σύσταση οργανώσεως για τη διάπραξη της, η απόπειρα διάπραξης, η υποβολή, η υποκίνηση, η διευκόλυνση ή η παροχή συμβουλών σε τρίτο για τη διάπραξη της.

3. Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες υπάρχει ακόμα και εάν οι δραστηριότητες από τις οποίες προέρχεται η προς νομιμοποίηση περιουσία διεξήχθησαν στο έδαφος άλλου κράτους μέλους ή στο έδαφος τρίτης χώρας.

4. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ως «χρηματο- δότηση της τρομοκρατίας» νοείται η παροχή ή συλλογή κεφαλαίων καθ' οιονδήποτε τρόπο, άμεσα ή έμμεσα, με την πρόθεση να χρησιμοποιηθούν ή εν γνώσει του γεγονότος ότι θα χρησιμοποιηθούν, στο σύνολό τους ή εν μέρει, για τη διάπραξη εγκλήματος κατά την έννοια των άρθρων 1 έως 4 της απόφασης-πλαϊσίου 2002/475/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας (1).

5. Η γνώση, η πρόθεση ή ο σκοπός που απαιτούνται ως στοιχεία του πραγματικού των πράξεων που σημειώνονται στις παραγράφους 2 και 4 μπορεί να συνάγονται από τα πραγματικά περιστατικά.

Η ΟΔΗΓΙΑ 2005/60/ΕΚ κάνει μνεία κυρίως στη σύνδεση ξεπλύματος και τρομοκρατίας, αλλά μέσα από αυτή την οδηγία προκύπτουν και οι κατευθύνσεις αντιμετώπισης γενικότερα του ξεπλύματος χρήματος.

- ο ΟΔΗΓΙΑ (ΕΕ) 2015/849 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ, της 20ής Μαΐου 2015, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 648/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, και την κατάργηση της οδηγίας 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και της οδηγίας 2006/70/ΕΚ της Επιτροπής

Σκεπτικό 3: «Η παρούσα οδηγία είναι η τέταρτη που έχει σκοπό να αντιμετωπίσει την απειλή της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Η οδηγία 91/308/ΕΟΚ του Συμβουλίου (4) όριζε τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ως αδίκημα σχετικό με τα ναρκωτικά και επέβαλε υποχρεώσεις μόνο στον χρηματοπιστωτικό τομέα. Με την οδηγία 2001/97/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (1) επεκτάθηκε το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 91/308/ΕΟΚ, τόσο από την άποψη των καλυπτόμενων εγκλημάτων όσο και ως προς το φάσμα των καλυπτόμενων επαγγελματιών και δραστηριοτήτων. Τον Ιούνιο του 2003, η Ομάδα Χρηματοπιστωτικής Δράσης (Financial Action Task force — FATF)

αναθεώρησε τις συστάσεις της προκειμένου να καλύψει τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και προέβλεψε λεπτομερέστερες απαιτήσεις όσον αφορά την εξακρίβωση και τον έλεγχο της ταυτότητας των πελατών, τις καταστάσεις όπου ο υψηλότερος κίνδυνος νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας μπορεί να δικαιολογεί τη λήψη ενισχυμένων μέτρων, καθώς και τις καταστάσεις όπου ο μειωμένος κίνδυνος ενδέχεται να δικαιολογεί λιγότερο αυστηρούς ελέγχους. Οι εν λόγω αλλαγές αποτυπώνονται στην οδηγία 2005/60/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (2), καθώς και στην οδηγία 2006/70/EK της Επιτροπής»

Σημαντική η προσθήκη του ηλεκτρονικού χρήματος στην εξίσωση, πράγμα το οποίο αναφέρεται στο Σκεπτικό 7: «Η χρήση των προϊόντων ηλεκτρονικού χρήματος θεωρείται ολοένα και περισσότερο υποκατάστατο των τραπεζικών λογαριασμών, που επιπλέον των μέτρων που ορίζονται στην οδηγία 2009/110/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (4), δικαιολογεί την υπαγωγή αυτών των προϊόντων στις υποχρεώσεις σχετικά με την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (ΚΕΧ/ΧΤ). Ωστόσο, σε ορισμένες αποδεδειγμένα χαμηλού κινδύνου περιπτώσεις και υπό αυστηρούς όρους μείωσης του κινδύνου, είναι σκόπιμο να μπορούν τα κράτη μέλη να εξαιρούν τα προϊόντα ηλεκτρονικού χρήματος από ορισμένα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, όπως η εξακρίβωση και ο έλεγχος της ταυτότητας του πελάτη και του πραγματικού δικαιούχου, αλλά όχι από την παρακολούθηση των συναλλαγών ή της επιχειρηματικής σχέσης. Οι όροι μείωσης του κινδύνου θα πρέπει να περιλαμβάνουν απαίτηση ότι τα εξαιρεθέντα προϊόντα ηλεκτρονικού χρήματος θα χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για την αγορά αγαθών ή υπηρεσιών και ότι το ποσόν που αποθηκεύεται σε ηλεκτρονικό υπόθεμα θα είναι αρκούντως μικρό ώστε να αποκλείεται η καταστρατήγηση των κανόνων στον τομέα της καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Η εξαίρεση αυτή θα πρέπει να εφαρμόζεται με την επιφύλαξη της διακριτικής ευχέρειας που παρέχεται στα κράτη μέλη να επιτρέπουν στις υπόχρεες οντότητες να εφαρμόζουν απλουστευμένα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη σε άλλα προϊόντα ηλεκτρονικού χρήματος που παρουσιάζουν μικρότερους κινδύνους, σύμφωνα με το άρθρο 15»

Άρθρο 1

1. Η παρούσα οδηγία αποσκοπεί στην πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος της Ένωσης για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.
2. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας απαγορεύονται.
3. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, η ακόλουθη συμπεριφορά, όταν τελείται εκ προθέσεως, θεωρείται ως νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (ζέπλυμα χρήματος):

α) η μετατροπή ή η μεταβίβαση περιουσίας, εν γνώσει του γεγονότος ότι προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα ή από πράξη συμμετοχής σε εγκληματική δραστηριότητα, με σκοπό την απόκρυψη ή τη συγκάλυψη της παράνομης προέλευσής της, ή την παροχή συνδρομής σε οποιοδήποτε ενέχεται στη δραστηριότητα αυτή, προκειμένου να αποφύγει τις έννομες συνέπειες της δραστηριότητάς του·

β) η απόκρυψη ή η συγκάλυψη της αλήθειας όσον αφορά τη φύση, προέλευση, διάθεση ή διακίνηση περιουσίας ή τον τόπο στον οποίο αυτή ευρίσκεται, ή την κυριότητα επί περιουσίας ή εκ σχετικών με αυτή δικαιωμάτων, εν γνώσει του γεγονότος ότι προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα ή από πράξη συμμετοχής σε εγκληματική δραστηριότητα·

γ) η απόκτηση, η κατοχή ή η χρήση περιουσίας εν γνώσει, κατά τον χρόνο της κτήσης, του γεγονότος ότι η περιουσία προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα ή από πράξη συμμετοχής σε εγκληματική δραστηριότητα·

δ) η συμμετοχή σε μια από τις πράξεις που αναφέρονται στα στοιχεία α), β) και γ), η σύσταση οργάνωσης για τη διάπραξή της, η απόπειρα διάπραξης, η υποβοήθηση, η υποκίνηση, η διευκόλυνση ή η παροχή συμβουλών σε τρίτο για τη διάπραξή της.

4. Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες υπάρχει ακόμη και αν οι δραστηριότητες από τις οποίες προέρχεται η προς νομιμοποίηση περιουσία διεξήχθησαν στο έδαφος άλλου κράτους μέλους ή στο έδαφος τρίτης χώρας.

5. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ως «χρηματοδότηση της τρομοκρατίας» νοείται η παροχή ή συγκέντρωση κεφαλαίων, καθ' οιονδήποτε τρόπο, άμεσα ή έμμεσα, με την πρόθεση να χρησιμοποιηθούν ή εν γνώσει του γεγονότος ότι θα χρησιμοποιηθούν, στο σύνολό τους ή εν μέρει, για τη διάπραξη εγκλήματος κατά την έννοια των άρθρων 1 έως 4 της απόφασης-πλαίσιο 2002/475/ΔΕΥ του Συμβουλίου (1).

6. Η γνώση, η πρόθεση ή ο σκοπός που απαιτούνται ως στοιχεία των πράξεων που αναφέρονται στις παραγράφους 3 και 5 μπορεί να συνάγονται από τα πραγματικά περιστατικά.

- ο ΟΔΗΓΙΑ (ΕΕ) 2018/843 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ, της 30ής Μαΐου 2018, για την τροποποίηση της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849 σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, και για την τροποποίηση των οδηγιών 2009/138/ΕΚ και 2013/36/ΕΕ.

Η ΟΔΗΓΙΑ (ΕΕ) 2018/84 έρχεται να προσθέσει κάποια πράγματα κυρίως γύρω από τα ηλεκτρονικά νομίσματα ώστε να συμπεριλαμβάνονται στον έλεγχο και την καταπολέμηση κατ' επέκταση. Άξιο αναφοράς είναι τα:

Σκεπτικό 8: «Οι πάροχοι υπηρεσιών ανταλλαγής μεταξύ εικονικών νομισμάτων και παραστατικών νομισμάτων (δηλαδή κερμάτων και χαρτονομισμάτων τα οποία αναγνωρίζονται

ως νόμιμο χρήμα, και ηλεκτρονικού χρήματος μιας χώρας που γίνεται δεκτό στις συναλλαγές στη χώρα έκδοσής του), καθώς και οι πάροχοι υπηρεσιών θεματοφυλακής ψηφιακών πορτοφολιών δεν έχουν υποχρέωση κατά την ενωσιακή νομοθεσία να εντοπίζουν την ύποπτη δραστηριότητα. Συνεπώς, οι τρομοκρατικές ομάδες είναι πιθανώς σε θέση να μεταφέρουν χρήματα στο χρηματοπιστωτικό σύστημα της Ένωσης ή εντός δικτύων εικονικών νομισμάτων, συγκαλύπτοντας μεταφορές ή επωφελούμενες από έναν ορισμένο βαθμό ανωνυμίας στις εν λόγω πλατφόρμες. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να επεκταθεί το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας (ΕΕ) 2015/849 ούτως ώστε να περιλαμβάνει παρόχους υπηρεσιών ανταλλαγής μεταξύ εικονικών και παραστατικών νομισμάτων, καθώς και παρόχους υπηρεσιών θεματοφυλακής ψηφιακών πορτοφολιών. Για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (ΚΕΧ/ΧΤ), οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να μπορούν, μέσω υπόχρεων οντοτήτων, να παρακολουθούν τη χρήση των εικονικών νομισμάτων. Μια τέτοια παρακολούθηση θα παρείχε ισορροπημένη και αναλογική προσέγγιση, διασφαλίζοντας την τεχνολογική πρόοδο και τον υψηλό βαθμό διαφάνειας που έχει επιτευχθεί στον τομέα της εναλλακτικής χρηματοδότησης και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας.» και

Σκεπτικό 9: «Η ανωνυμία των εικονικών νομισμάτων καθιστά δυνατή τη δυνητική αθέμιτη χρήση τους για εγκληματικούς σκοπούς. Η συμπερίληψη παρόχων που ασχολούνται με υπηρεσίες ανταλλαγής μεταξύ εικονικών νομισμάτων και παραστατικών νομισμάτων και παρόχων υπηρεσιών θεματοφυλακής πορτοφολιών δεν θα αντιμετωπίσει εξολοκλήρου το ζήτημα της ανωνυμίας που συνδέεται με συναλλαγές σε εικονικά νομίσματα, από τη στιγμή που μεγάλο μέρος του περιβάλλοντος εικονικών νομισμάτων θα παραμείνει ανώνυμο διότι οι χρήστες μπορούν επίσης να συναλλάσσονται χωρίς τους εν λόγω παρόχους. Για την καταπολέμηση των κινδύνων που σχετίζονται με την ανωνυμία, οι εθνικές Μονάδες Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών (ΜΧΠ) θα πρέπει να μπορούν να αποκτούν πληροφορίες που θα τους δίνουν τη δυνατότητα να συσχετίζουν τις διευθύνσεις του εικονικού νομίσματος με την ταυτότητα του ιδιοκτήτη του. Επιπροσθέτως, θα πρέπει να αξιολογηθεί περαιτέρω η δυνατότητα να επιτρέπεται στους χρήστες να δηλώνουν οι ίδιοι τα στοιχεία τους στις αρμόδιες αρχές σε εθελοντική βάση.»

Είναι καταφανές, ότι η Ε.Ε. λειτουργεί σε μια βάση μη ποινικοποίησης του ξεπλύματος αλλά ελέγχου του μέσα από τις παράνομες που το συναποτελούν και οδηγούν στην ουσία στο ξέπλυμα χρήματος. Έτσι στην εποχή μετά τη συμφωνία της Λισαβόνας τίθενται κανόνες με χρηματοοικονομική χροιά για αποφυγή παραβιάσεων και κακομεταχείρισης της αγοράς και υιοθετείται τόσο ο διοικητικό όσο και ο ποινικό έλεγχος δραστηριοτήτων που μπορεί να οδηγούν στο ξέπλυμα ή να το υποθάλπτουν και να το ενισχύουν.

Ακολουθούν πίνακες με τα δεδομένα στην Ευρωπαϊκή Ένωση σχετικά με την καταπολέμηση του ξεπλύματος βάσει των στοιχείων της Eurostat την περίοδο 2005 – 2010.

Πίνακας 3.

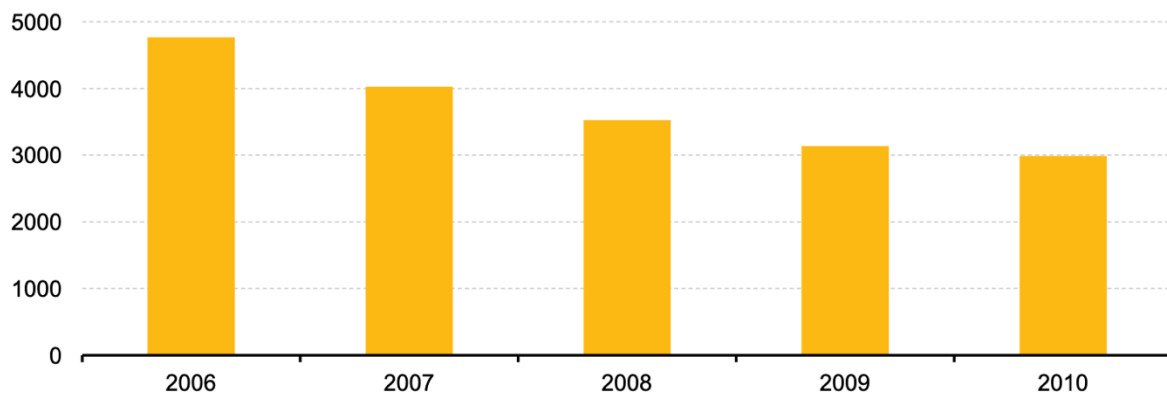
Αριθμός υποθέσεων που κατέληξαν στη δίωξη προερχόμενες από Εκθέσεις Υποπτών Συναλλαγών (STRs), Εκθέσεις Συναλλαγών σε Μετρητά (CTRs), και ανεξάρτητο έλεγχο από αρχές επιβολής του νόμου (ilei)

Reporting Unit	2005				2006				2007				2008				2009				2010			
	originating from:				originating from:				originating from:				originating from:				originating from:				originating from:			
	STR	CTR	ilei	TOTAL	STR	CTR	ilei	TOTAL	STR	CTR	ilei	TOTAL	STR	CTR	ilei	TOTAL	STR	CTR	ilei	TOTAL	STR	CTR	ilei	TOTAL
Member States reporting Suspicious Transaction Reports (STRs)																								
Belgium	STR	660	:	1 100	812	:	1 237	1 083	:	316	1 658	856	:	298	1 374	807	:	309	1 306	992	:	289	1 618	
Bulgaria	STR	:	:	26	:	:	40	:	:	50	:	:	56	:	:	94	:	:	94	:	:	:	85	
Czech Republic	STR	0	:	23	23	0	6	6	0	9	9	0	16	16	1	25	26	7	71	78	:	:	78	
Germany	STR	:	:	6 692	:	:	9 929	:	:	13 593	:	:	10 478	:	:	11 218	:	:	20 387	:	:	:	20 387	
Estonia	STR	0	0	:	0	0	0	0	1	0	1	1	0	1	:	:	:	:	:	:	:	:	:	
Italy	STR	:	:	79	:	11	1 448	143	:	17	1 627	76	:	11	1 501	110	:	10	1 541	17	:	1	1 404	
Latvia	STR	4	:	7	11	3	3	6	3	6	9	91	:	24	115	:	:	25	:	:	:	:	32	
Lithuania	STR	1	:	4	5	7	1	8	2	2	4	5	:	9	14	3	:	0	3	3	:	16	19	
Luxembourg	STR	0	0	0	0	1	0	2	3	2	0	3	5	2	2	4	2	:	11	13	2	:	12	14
Hungary	STR	:	:	:	:	:	6	:	:	1	:	:	:	1	:	:	:	5	:	:	:	:	11	
Malta	STR	8	:	5	13	12	9	21	4	9	13	:	:	4	:	:	:	:	:	:	:	:	:	
Poland	STR	:	:	:	54	:	:	54	82	:	:	82	23	:	:	23	:	:	:	:	:	:	:	
Portugal	STR	:	:	:	:	:	84	:	:	95	:	:	:	141	60	74	134	45	91	136	:	:	:	
Romania	STR	:	:	22	:	:	29	:	:	21	:	:	:	36	:	:	800	:	:	:	:	:	421	
Slovenia	STR	0	0	0	0	13	5	20	10	8	19	6	0	5	11	8	4	12	11	11	11	22		
Slovakia	STR	:	:	:	:	:	:	:	:	:	18	:	:	7	:	:	:	:	:	:	:	:	:	
Sweden	STR	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	94	:	:	50	:	:	:	:	:	40	
Member States reporting Suspicious Activity Reports (SARs)																								
Spain	SAR	30	:	51	81	40	62	102	37	56	93	31	107	138	27	140	167	27	148	175	:	:	:	
Cyprus	SAR	3	:	:	2	:	:	4	5	72	77	6	6	66	:	:	61	:	:	102	:	:	:	
Finland	SAR	:	:	23	:	:	66	:	:	61	:	:	66	:	:	61	:	:	102	:	:	:	102	
Member States reporting Unusual Transaction Reports (UTRs)																								
Netherlands	UTR	:	:	154	:	:	275	:	:	427	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	
Member States unable to provide data																								
Denmark	STR	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	
Ireland	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	
Greece	STR	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	
France	STR	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	
Croatia	STR	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	4	0	5	9	3	0	2	5	:	:	
Austria	STR	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	
United Kingdom	SAR	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	
Iceland	STR	:	:	:	:	:	:	:	:	:	1	:	:	1	:	:	2	:	:	:	:	:	:	
Liechtenstein	STR	23	:	7	30	20	10	30	33	7	40	47	14	61	54	10	64	49	7	56	:	:		
Switzerland	SAR	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	
Serbia	STR	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	
Turkey	SAR	1	:	:	1	3	:	3	5	:	5	7	:	7	5	:	5	3	:	3	:	:		

πηγή: Eurostat

Γράφημα 1.

Αριθμός φυσικών και νομικών προσώπων που κατηγορήθηκαν για ζέπλυμα χρήματος

(1) Based on 18 Member States

πηγή: Eurostat

Είναι φανερή η μείωση στον αριθμό των καταδικών για ξέπλυμα χρήματος το οποίο οφείλεται στο χρόνο που απαιτείται για την ποινική δίωξη η οποία διαρκεί 3 με 5 χρόνια από τη στιγμή που θα πέσει στην αντίληψη των αρχών μια ύποπτη συναλλαγή. Η καθυστέρηση απονομής δικαιοσύνης αποτελεί τροχοπέδη στην καταπολέμηση του φαινομένου της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων.

Πίνακας 4.

Αριθμοί ανά είδος ποινών για ξέπλυμα χρήματος

	2005					2006					2007					2008					2009					2010										
	non-custodial				TOTAL	non-custodial				TOTAL	non-custodial				TOTAL	non-custodial				TOTAL	non-custodial				TOTAL	non-custodial				TOTAL						
	finances	other than fines	suspended sentences	unsuspended sentences		finances	other than fines	suspended sentences	unsuspended sentences		finances	other than fines	suspended sentences	unsuspended sentences		finances	other than fines	suspended sentences	unsuspended sentences		finances	other than fines	suspended sentences	unsuspended sentences		finances	other than fines	suspended sentences	unsuspended sentences		finances	other than fines	suspended sentences	unsuspended sentences		
Belgium	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	
Bulgaria	:	:	:	:	:	1	0	2	2	0	5	6	0	5	5	0	16	9	0	9	16	0	34	16	0	17	20	1	54	15	0	18	19	0	52	
Czech Republic	6	2	21	2	0	31	9	3	16	1	0	29	6	0	13	2	0	21	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:		
Denmark	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:				
Germany	42	:	43	8	4	97	157	:	46	6	7	216	480	:	95	11	17	603	476	:	99	14	19	608	305	:	80	14	17	416	566	:	103	16	19	704
Estonia	:	:	:	:	:	:	0	0	1	0	0	1	1	0	9	0	1	11	0	0	4	6	1	11	1	0	4	7	0	12	1	0	38	20	0	59
Ireland	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:				
Greece	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:				
Spain	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	46	0	0	46	0	92	49	0	0	45	0	94	97	0	0	97	0	194		
France	43	:	46	76	4	169	37	:	57	60	8	162	39	:	55	74	2	170	28	:	79	68	3	178	42	:	64	63	3	172	:	:	:	:	:	
Croatia	:	:	:	:	:	:	2	:	2	:	4	:	:	:	6	:	6	6	:	:	1	4	:	5	:	:	6	:	6	:	:	:	6	:	6	
Italy	1	:	307	418	650	1 376	7	:	237	333	446	1 023	12	:	123	633	785	1 553	1	:	0	735	998	1 734	0	:	0	908	1 235	2 143	:	:	1	738	971	1 710
Cyprus	0	0	0	7	0	7	0	0	0	10	0	10	0	0	0	13	0	13	:	:	:	:	:	:	0	0	0	4	0	4	0	0	0	13	0	13
Latvia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	9	9	10	17	0	45	2	5	10	6	3	26	1	0	6	3	0	10	2	0	10	1	0	13
Lithuania	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	4	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	1
Luxembourg	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:				
Hungary	1	0	1	1	0	3	1	0	1	0	0	2	1	0	1	0	5	7	1	0	1	0	2	4	2	0	2	1	1	6	2	0	5	5	3	15
Malta	3	1	1	0	0	3	1	1	2	0	0	3	2	0	3	2	0	6	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	
Netherlands	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:				
Austria	0	0	1	2	0	3	0	0	1	2	0	3	0	0	11	3	0	14	3	0	3	1	0	7	1	0	3	1	0	5	1	0	3	1	0	5
Poland	1	0	36	8	0	45	0	0	112	14	0	126	0	0	60	15	0	75	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	
Portugal	0	0	2	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	1	4	1	0	6	1	0	7	2	0	10	0	1	2	9	0	12	0	0	6	6	0	12
Romania	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	0	0	0	2	0	2	0	0	0	0	0	0		
Slovenia	0	0	0	0	0	0	2	0	0	2	1	5	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	2	0	0	1	0	1	2	0	0	0	0	0	0
Slovakia	3	1	6	1	0	11	1	2	13	6	0	22	0	1	5	4	0	10	1	0	8	1	0	10	0	0	10	0	1	11	2	0	11	2	0	15
Finland	0	0	4	0	0	4	2	0	4	1	0	7	3	0	11	1	0	15	6	0	20	1	1	28	5	0	10	4	0	19	8	0	11	4	0	23
Sweden	0	0	6	9	0	15	2	1	9	0	0	12	0	1	6	11	1	19	15	1	60	12	9	97	13	1	19	14	3	50	5	0	16	15	4	40
UK:England & Wales	53	294	29	194	5	575	109	613	139	365	18	1 244	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	
Iceland	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:				
Liechtenstein	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:				
Switzerland	0	0	53	86	0	139	1	0	72	75	0	148	29	2	45	83	0	159	57	2	37	98	0	194	30	5	48	102	0	185	67	4	46	121	0	238
Serbia	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	1	:	:	:	:	:	1	:	:	:	:	:	4	:	:	:	:	:	4		
Turkey (*)	0	0	0	8	0	8	0	0	0	2	0	2	0	0	0	43	9	52	0	0	0	2	0	2	23	0	2	25	14	64	24	0	0	23	13	60

Πηγή: Eurostat

4.3. Καταπολέμηση του ξεπλύματος στην Ελλάδα

Η Ελλάδα ως κράτος – μέλος της Ε.Ε. δεσμεύεται από την ενωσιακή νομοθεσία. Οι νόμοι που θεσπίζονται στην Ελλάδα ουσιαστικά είναι ενσωμάτωση των οδηγιών της ένωσης και ισχύ των κανονισμών, οι οποίοι ισχύουν αυτομάτως για όλα τα μέλη από την υπογραφή τους ή από την ημερομηνία που αποφασίζεται από τα κράτη – μέλη. Επιπλέον, η εθνική νομοθεσία, εκτός από τις Οδηγίες και τους Κανονισμούς της Ε.Ε., είναι εναρμονισμένη και με σχετικές διατάξεις του Ο.Η.Ε., του Συμβουλίου της Ευρώπης και φυσικά με τις 40 Συστάσεις της FATF.

Η Ελλάδα, όπως ήταν αναμενόμενο ως κράτος – μέλος της Ε.Ε., ακολούθησε την πορεία της ένωσης και θέσπισε το απαιτούμενο νομοθετικό περιεχόμενο μετά τη συνθήκη του Μάαστριχτ και την Οδηγία 91/308/ΕΟΚ, με κάποια καθυστέρηση. Έτσι μετά από πιέσεις της ένωσης και παραπομπή στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, η Ελλάδα προχώρησε στη θέσπιση του σχετικού νομικού πλαισίου με το ν. 2331/1995 με τίτλο «Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες», ο οποίος δημοσιεύτηκε στο Φύλλο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως στις 24 Αυγούστου 1995 (ΦΕΚ Α, 173/24.8.1995).

Φυσικά, όπως παρουσιάστηκε και ανωτέρω ακολούθησαν και άλλες οδηγίες από την Ε.Ε. με αντικείμενο το ξέπλυμα χρήματος τις οποίες η Ελλάδα όφειλε να ενσωματώσει στην εγχώρια νομοθεσία. Κατά συνέπεια, ο Έλληνας νομοθέτης ενσωμάτωσε την Οδηγία 201/97/ΕΚ του 2001 με το νόμο 3424/2005, και πάλι με μία καθυστέρηση. Ακολούθησε ο νόμος 3691/2008 που ενσωμάτωσε τη Οδηγία 2005/60/ΕΚ, στον οποίο τελείται μια θεαματική διεύρυνση και αναπροσαρμογή της καταστολής στο πλαίσιο του ελλαδικού χώρου με στόχο την σύμπλευση με τις βελτιωμένες συστάσεις της FATF και την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση του φαινομένου. Οι νομοθετικές παρεμβάσεις δε σταμάτησαν εκεί αλλά έχουμε το νόμο 3932/2011, ο οποίος έρχεται να τροποποιήσει το ν. 3691/2008 και πιο συγκεκριμένα τη

«βασική πράξη» που πλέον μπορεί να νοηθεί ως βασική πράξη κάθε έγκλημα από το οποίο προκύπτει περιουσιακό όφελος χωρίς να καθορίζεται το ύψος του κι αν αυτό θα πρέπει να είναι άμεσο ή έμμεσο. Επιπλέον με το ν. 3932/2011 αναδιαρθρώνεται και ενισχύεται ο ρόλος της Επιτροπής Καταπολέμηση και Νομιμοποίησης Εσόδων, η οποία θεσπίστηκε με το άρθρο 7 του ν. 2331/1995 ως Μονάδα Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών (FIU). Πρόκειται για Ανεξάρτητη Αρχή η οποία είναι σε συνεργασία με την Ελληνική Αστυνομία, την Εισαγγελία, την Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών την Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων καθώς και άλλες αρχές.

Η ισχύουσα νομοθεσία στην Ελλάδα αναφορικά με το ξέπλυμα χρήματος είναι ο νόμος 4557/30.07.2018, όπως τροποποιήθηκε από το νόμο 4734/08.10.2020 και αποτελεί τη βάση του εθνικού νομικού πλαισίου για την πρόληψη και την καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές ενέργειες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και ενσωματώνει τις Οδηγίες της Ε.Ε. 2015/849 και 2018/843 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

Πίνακας 5.

Έρευνες δηλωμένων παραπτώματων από το Χρηματοοικονομικό Τμήμα της Αστυνομίας

	2014	2015	2016	2017	2018*	Total
Tax Evasion	18	26	33	47	16	140
Active and passive bribery	3	8	11	7	10	39
Frauds	9	5	8	11	7	40
Smuggling	2	2	4	3	6	17
Illegal gambling	7	0	2	6	2	17
Embezzlement	1	0	1	1	0	3
Extortion	1	0	0	0	0	1
Illegal Trading	1	0	0	0	1	2
Illegal Trafficking of migrants	0	0	0	1	0	1
Forgery	0	0	0	2	0	2
TOTALS	42	41	59	78	42	262

Πηγή: FATF, Financial Police Division

Πίνακας 7.

Έρευνες δηλωμένων παραπτώματων από την Ελληνική Αστυνομία εν γένει

Predicate Offence	2014	2015	2016	2017	2018*	Total
Drugs Trafficking	12	9	9	12	2	44
Property Crimes	20	13	15	8	4	60
Fraud	11	5	4	4	2	26
Illegal Trafficking of migrants	5	5	6	5	3	24
Forgery	8	1	1	1	0	11
Smuggling	2	3	1	1	0	7
Active and passive bribery	2	0	2	1	0	5
Embezzlement	1	0	1	0	0	2
Extortion	3	1	0	1	0	5
Tax Evasion	0	1	0	0	1	2
Illegal Trading (Counterfeit products)	1	0	0	0	0	1
Illegal gambling	0	2	2	0	0	4
Illicit Trade of Antiquities	0	0	1	0	0	1
Trafficking of Human Beings (THB)	1	1	3	1	1	7
Legislation Regarding Weapons	0	1	0	0	2	3
Usury	1	0	1	1	0	3
TOTALS	67	42	46	35	15	205

Πηγή: FATF, Ελληνική Αστυνομία

Πίνακας 7.

Έρευνες οικονομικών εγκλημάτων εναντίων του Κράτους και τα ποσά

Year	No. of Criminal Investigations	No. of the reports to prosecutors	Estimated amount of criminal proceeds identified
2012	16	7	11 014 293,41
2013	75	33	53 187 848,08
2014	122	68	88 593 769,32
2015	109	10	24 361 978,12
2016	12	No data available	

Πηγή: ΣΔΟΕ

Πίνακας 8.

Υποθέσεις ενώπιον του τριμελούς εφετείου

Year	Total Cases Concluded					Year	Total Cases Concluded					ML+	# Persons Convicted*		
	ML+	ML	TF	Asset Seizure	MLO		# Cases	ML+ PO	MLO	Incarceration + Penalty	Imprisonment + Penalty		Imprisonment Only	# Cases	ML+PO
2012	14	9	3	-	2	10	9	8	15	--	1	4	2	6	
2013	35	20	13	-	1	25	8	4	35	2	4	10	3	5	
2014	36	19	17	2	4	23	13	20	19	1	5	13	5	6	
2015	42	38	5	-	10	22	39	--	39	4	--	20	9	4	
2016	28	20	8	-	3	22	24	--	20	--	10	6	1	5	
2017	45	40	3	-	1	28	35	10	42	3	7	17	5	7	

Πηγή: FATF

Πίνακας 9.

Υποθέσεις ενώπιον του πενταμελούς εφετείου

Year	Total Number of Cases					Convictions and Sentences Imposed						Acquittals		
	Cases Concluded	ML+ Predicate Offence	ML Only	TF	Asset Seizure	# Cases	# Persons Convicted ML+ PO	MLO	Incarceration + Penalty*	Imprisonment + Penalty**	Imprisonment Only	# Cases	# Persons Acquitted ML+PO	MLO
2012	12	3	8	1	2	10	3	6	7	1	4	2	--	5
2013	24	18	5	1	--	24	11	42†	27	15	--	3	3	--
2014	35	18	17	--	--	32	11	--	2	3‡	3	3	1	2
2015	8	5	--	--	--	3	2	5	5	1	1	3	3	1
2016	11	9	2	--	12	6	7	--	8	8	1	5	9	1
2017	11	7	4	--	1	8	6	1	18	5	5	3	--	1

Πηγή: FATF

4.4. Θεσμικό Πλαίσιο σε Χώρες Κοινοδικαίου όπως ΗΠΑ, Η.Β.,

Χώρες όπως οι Η.Π.Α., το Ηνωμένο Βασίλειο και ο Καναδάς αποτελούν τους πρόδρομους στην καταπολέμηση του φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων προερχόμενων από εγκληματικές δραστηριότητες, κοινώς το ξέπλυμα χρήματος. Ως μέλη του G7 είναι άλλωστε είναι αυτοί οι οποίοι εγκαθίδρυσαν τη FATF που είναι ο βασικότερος και ουσιαστικότερος οργανισμός για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος διεθνώς, ο οποίος συνέταξε τις 40 Συστάσεις, τις οποίες ακολουθεί κάθε κράτος που θέλει να συμβάλει στην καταπολέμηση του ξεπλύματος. Φυσικά ως χώρες του κοινοδικαίου και της κοινοπολιτείας έχουν παρασύρει και όλες τις χώρες επιρροής όπως είναι Μαλαισία, πρώην

αποικία του Η.Β., η οποία λειτουργεί βάσει του Βρετανικού συστήματος το οποίο έχουν αφήσει οι βρετανοί παρακαταθήκη σε κάθε αποικία τους.

Βέβαια, για τις Η.Π.Α. και το Η.Β., κατά κύριο λόγο, αλλά και για τον υπόλοιπο κόσμο, μετά το 2001 και το τρομοκρατικό χτύπημα στους δίδυμους πύργους της Νέας Υόρκης, το κίνημα για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος έχει συνδεθεί με την τρομοκρατία και στην ουσία με την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Όπως θα δούμε και παρακάτω η νομοθεσία για την αντιμετώπιση του ξεπλύματος προκύπτει από τη νομοθεσία κατά τις τρομοκρατίας. Η σημασία που δίνεται στο ξέπλυμα και την τρομοκρατία φαίνεται από το ότι παρά το γεγονός ότι οι χώρες του κοινοδικαίου βασίζονται κυρίως στη νομολογία (δικαστικές αποφάσεις), στο ζήτημα της τρομοκρατίας και του ξεπλύματος χρήματος έχουν θεσπίσει ψηφισμένους νόμους, ήτοι ρυθμίζεται κεντρικά το εν λόγω ζήτημα χωρίς να αφήνει περιθώρια για διαφορετικές αναγνώσεις και ερμηνείες.

- Η.Π.Α.

Η νομοθέτηση του φαινομένου του ξεπλύματος στις Η.Π.Α. ξεκίνησε το 1970, όταν εισήχθη ο νόμος για το Απόρρητο των Τραπεζών (Bank Secrecy Act 1970 (BSA)). Θεωρείται σταθμός στην καταπολέμηση του φαινομένου για τη χώρα αλλά και πιθανώς για όλο τον κόσμο δεδομένου ότι μια οικονομική υπερδύναμη νομοθετεί για ένα ζήτημα που ταλανίζει τις χώρες διεθνώς εδώ και δεκαετίες ήδη. Ο εν λόγω νόμος επέβαλε πλήθος από υποχρεώσεις συμμόρφωσης για τις εταιρίες που βρίσκονταν εντός της έννομης τάξης των Η.Π.Α., συμπεριλαμβανομένης της απαίτησης για εφαρμογή ενός προγράμματος που ενέχει ρίσκο με την αρμόζουσα επιμέλεια για τον πελάτη (Customer Due Diligence (CDD)) και να εφαρμόσουν μια σειρά από ελέγχους και καταγραφές ώστε να εντοπίζονται ύποπτες συναλλαγές, για την πρόληψη και την καταστολή του φαινομένου.

Από το 1970 και μετά ακολούθησαν και άλλες νομοθεσίες που αφορούσαν την αντιμετώπιση του φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα. Ενδεικτικά:

- i. Νόμος για τον Ελέγχου του Ξεπλύματος Χρήματος 1986 (Money Laundering Control Act 1986)
- ii. Νόμος για την Καταστολή του Ξεπλύματος Χρήματος 1994 (Money Laundering Suppression Act 1994)
- iii. Νόμος για τη Στρατηγική του Ξεπλύματος Χρήματος και των Οικονομικών Εγκλημάτων 1998 (Money Laundering and Financial Crimes Strategy Act 1998)

Μέχρι το 2001, χρονιά σταθμός τόσο για τις Η.Π.Α. όσο και για τον υπόλοιπο κόσμο και την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας. Το γεγονός που σηματοδότησε την πιο σθεναρή αντιμετώπιση τόσο του φαινομένου της τρομοκρατίας όσο και αυτού του ξεπλύματος, που από εκεί και πέρα ως επί το πλείστον συνδέεται, ήταν, όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, η τρομοκρατική επίθεση στους δίδυμους πύργους στη Νέα Υόρκη των Η.Π.Α. Την ίδια χρονιά, ψηφίστηκε το λεγόμενος Πατριωτικός Νόμος (Patriot Act 2001) ο οποίος στοχεύει στα οικονομικά εγκλήματα που συνδέονται με την τρομοκρατία, επεκτείνοντας φυσικά και τη εφαρμογή του και στον τομέα της νομιμοποίησης παράνομων προσόδων, δίνοντας στις εποπτικές αρχές περισσότερες ευθύνες και αρμοδιότητες αλλά και εποπτική και ελεγκτική εξουσία εισάγοντας κανόνες που για πρώτη φορά αφορούν τόσο νομικά όσο και φυσικά πρόσωπα.

Στην πορεία φυσικά η νομοθεσία δεν έμεινε στάσιμη αλλά έχουμε την προσθήκη δύο σχετικών νομοθεσιών

- iv. Νόμος περί της Συμφωνίας για Εφαρμογή της Καταστολής της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας 2002 (Suppression of the Financing of Terrorism Convention Implementation Act 2002)

- v. Νόμος για την Τροποποίηση Ενημέρωσης και Αποτροπή της Τρομοκρατίας 2004
(Intelligence Reform and Terrorism Prevention Act 2004)

Η μη συμμόρφωση με τους κανόνες που προκύπτουν από τους παραπάνω νόμους οδηγούν σε ποινικές και αστικές κυρώσεις, από πρόστιμο μέχρι φυλάκιση. Τα πρόστιμα κυμαίνονται από 10.000 μέχρι 100.000 δολάρια τη μέρα καθώς και δέσμευση των κεφαλαίων που σχετίστηκαν με την εγκληματική δραστηριότητα.

Αρμόδιες υπηρεσίες για την πρόληψη και την καταστολή της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων είναι η Financial Crimes Enforcement Network (FinCEN) το οποίο ανήκει στο Υπουργείο Οικονομικών και είναι αρμόδιο για τον έλεγχο των ύποπτων συναλλαγών που λαμβάνουν χώρα σε τράπεζες, χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και από ιδιώτες. Και το Office of Foreign Assets Control (OFAC) που επίσης ανήκει στο Υπουργείο Οικονομικών και είναι αρμόδιο για την επιβολή οικονομικών κι εμπορικών κυρώσεων και λειτουργεί με σκοπό να εμποδίσει χώρες, καθεστώτα και φυσικά πρόσωπα από το να διαπράξουν οικονομικό έγκλημα.

Πίνακας 10.

Ετήσιες Αναφορές που λαμβάνονται από τη FinCEN για ύποπτες συναλλαγές

Average number of reports received per year (2012-2014)					
SARs (Suspicious Activity Reports)			1 725 322		
CTRs (Currency Transaction Reports)			15 283 950		
CMIRs (Reports of International Transportation of Currency or Monetary Instruments)			209 918		
FBARs (Foreign Bank and Financial Account Reports)			927.151		
8 300 Reports (Reporting Cash Payments of Over USD 10 000)			259 521		
Average number of Bank Secrecy Act reports received annually			18 405 862		
Total number of Suspicious Activity Reports (SARs) reported (2010-2014)					
2010	1 326 372	2011	1 517 520	2014	1 973 813
2013	1 640 391	2012	1 587 763		

Πηγή: FATF

Πίνακας 11.

Οι ποινές για ξέπλυμα χρήματος την περίοδο 2010-2014 σε μήνες φυλάκισης

Offense	# of Defendants	Not imprisoned	1-12 Months	13-14 Months	25-36 Months	37-60 Months	61+ Months	Life
18 USC 1956	5 076	784	341	520	456	823	2 106	46
18 USC 1957	1 253	174	81	145	112	249	486	6

Πηγή: FATF

Πίνακας 12.

Κατασχέσεις που έλαβαν χώρα την περίοδο 2010 – 2015

	FY2010	FY2011	FY2012	FY2013	FY2014	FY 2015
Criminal Forfeiture Order Count (more than one asset can be forfeited per order)	4 054	4 628	4 894	5 326	5 121	5 084
Number of assets forfeited pursuant to civil forfeiture judgments (judgments may pertain to multiple assets)	3 470	2 537	7 513	5 552	5 482	2 538

Πηγή: FATF

Πίνακας 13.

Καθαρά Έσοδα από κατασχέσεις από τις δύο Ομοσπονδιακά Ταμεία Κατασχέσεων 2012 - 2014

	FY2012	FY2013	FY2014
DOJ-AFF	9 536 078 674	2 037 205 905	4 416 227 025
TFF	173 255 617	1 052 796 355	204 500 384
Total	9 709 334 291	3 090 002 260	4 620 727 409

Πηγή: FATF

Είναι καταφανές, βάσει των ανωτέρω πινάκων, ότι στις Η.Π.Α. δίνουν μεγάλη σημασία στην καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Είναι γεγονός ότι πραγματοποιείται μεγάλος αριθμός ελέγχων και υφίσταται ουσιαστική απονομή δικαιοσύνης πράγμα το οποίο αποδεικνύεται και από τις ποινές και φυσικά από τις κατασχέσεις που είναι διόλου ευκαταφρόνητο ποσό και φυσικά δεν είναι μόνο αυτό γιατί υπάρχουν κι άλλες υπηρεσίες που πραγματοποιούν κατασχέσεις όπως το FBI και η DEA.

- ο Ηνωμένο Βασίλειο

Στο Η.Β. το κανονιστικό πλαίσιο γύρω από το ξέπλυμα χρήματος είναι πιο πρόσφατο τόσο σε σχέση με τις Η.Π.Α., που το δίκαιο τους είναι κοινό βασισμένο ως επί το πλείστον στη νομολογία, όσο και με την Ε.Ε. στην οποία υπάγεται κανονιστικά και όφειλε να εναρμονιστεί με τις οδηγίες της. Επίσης παρά το γεγονός ότι συνέβαλε στη δημιουργία της FATF, μέλος του G7, και στη σύνταξη των 40 Συστάσεων για την καταπολέμηση του ξεπλύματος, μέχρι το 2000 οπότε πραγματοποιείται και η πρώτη νομοθέτηση, το κανονιστικό πλαίσιο του Η.Β. βασιζόταν στη νομολογία. Το 2000 εισήχθη ο Νόμος για την Τρομοκρατία (Terrorism Act 2000), ο οποίος τροποποιήθηκε το 2001 μετά το συμβάν της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001 με το Νόμο περί Αντιτρομοκρατίας, Εγκλήματος και Ασφάλειας (Anti-Terrorism, Crime & Security Act 2001). Ο οποίος τροποποιήθηκε το 2006 από το Νόμο περί Τρομοκρατίας (Terrorism Act 2006).

Μέχρι το 2002 η νομοθεσία για την καταπολέμηση του ξεπλύματος προερχόταν από τη νομοθεσία για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Όταν το 2002 πραγματοποιήθηκε διαχωρισμός με τη Νόμο περί Εσόδων από το Έγκλημα (Proceeds of Crime Act 2002 (POCA 2002)). Αυτή είναι η πρώτη αμιγής νομοθέτηση για το ξέπλυμα στο Η.Β. και ορίζει του τρόπους για την καταπολέμηση του φαινομένου.

Το Η.Β., ως μέλος της Ε.Ε., μέχρι την έξοδο του, όφειλε να εναρμονίζεται με τις Οδηγίες και να εφαρμόζει τους κανονισμούς. Στο πλαίσιο αυτό, προχώρησε στην ενσωμάτωση της 5^{ης} και της 6^{ης} Οδηγίας της Ε.Ε. για τη καταπολέμηση του ξεπλύματος.

Το 2017 με τον Κανονισμό για το Ξέπλυμα Χρήματος , Χρηματοδότηση της Τρομοκρατίας και Μεταφορά Κεφαλαίων ενσωμάτωσε την 5^η Οδηγία της Ε.Ε., ενώ το 2019 ενσωμάτωσε την 6^η Οδηγία, η οποία τέθηκε σε ισχύ στις 10 Ιανουαρίου 2020.

Συνεπώς, σήμερα η εν ισχύ νομοθεσία του Η.Β., γύρω από την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα μπορεί να συνοψιστεί ως εξής:

- ❖ Νόμος περί Εσόδων από το Έγκλημα 2002 (Proceeds of Crime Act 2002 (POCA))
 - Όπως τροποποιήθηκε από το νόμο περί Σοβαρού Οργανωμένου Εγκλήματος και Αστυνομία 2005 (Serious Organised Crime and Police 2005 (SOCPA))
- ❖ Κανονισμός για το Ξέπλυμα Χρήματος, τη Χρηματοδότηση της Τρομοκρατίας και τη Μεταφορά Κεφαλαίων (Πληροφορίες για τον Πληρωτή) 2017 (Money Laundering, Terrorist Financing and Transfer of Funds (Information on the Payer) Regulations 2017 (MLR 2017))
- ❖ Νόμος για την Τρομοκρατία 2000 (Terrorism Act 2000)
 - Όπως τροποποιήθηκε από το νόμο περί Αντιτρομοκρατίας, Εγκλήματος και Ασφάλειας 2001 (Anti-Terrorism, Crime and Security Act 2001 (ATCSA 2001))

- ❖ Νόμος για την Τρομοκρατία 2006 (Terrorism Act 2006)

Οι αρχές που είναι αρμόδιες για την καταπολέμηση του ξεπλύματος είναι:

- ❖ η FCA (Financial Conduct Authority) η οποία είναι αρμόδια να επιβάλει την τήρηση των κανονισμών σε τράπεζες, χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και άλλες χρηματοοικονομικές εταιρίες. Ιδρύθηκε το 2012 βάσει του Νόμου για τις Οικονομικές Υπηρεσίες (Financial Services Act 2012). Ερευνά σε συνεργασία με άλλες αρχές τις ύποπτες συναλλαγές και επιβλέπει την τήρηση του νόμου. Όλα τα τραπεζικά και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα πρέπει να είναι εγγεγραμμένα στην FCA.

- ❖ η HMRC (Her Majesty's Revenue Customs) η οποία λειτουργεί σε συνεργασία με την FCA. Είναι αρμόδια για την παροχή οδηγιών για την αντιμετώπιση του ξεπλύματος, για τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις για την αντιμετώπιση των πελατών καθώς επίσης και για τον έλεγχο των συναλλαγών.
- ❖ Την εξουσία να επιβάλουν τους κανονισμούς για το ξέπλυμα χρήματος, μοιράζονται επίσης το NCA (National Crime Agency) και το SFO (Serious Fraud Office), τα οποία είναι επιφορτισμένα με τη σύλληψη και τη εκτέλεση ενταλμάτων και δικαστικών παραγγελιών.

Τέλος όλες οι παραπάνω αρχές έχουν την εξουσία να «παγώσουν» και να δεσμεύσουν περιουσιακά στοιχεία υπόπτου για εμπλοκή σε ξέπλυμα χρήματος, χρηματοδότηση τρομοκρατίας και άλλη εγκληματική δραστηριότητα.

Πίνακας 14.

Κατηγορίες και καταδίκες για Ξέπλυμα 2013-2016

	2013	2014	2015	2016
England and Wales				
Proceeded against	2 349	2 095	2 307	1 998
Convictions	1 269	1 143	1 336	1 435
Scotland				
Proceeded against	13	42	18	21
Convictions	5	16	11	12
Northern Ireland				
Proceeded against	156	135	133	125
Convictions	129	118	95	58
TOTAL				
Proceeded against	2 518	2 272	2 458	2 144
Convictions	1 403	1 277	1 442	1 505

Πηγή: FATF

Πίνακας 15.

Κυρώσεις για Ξέπλυμα 2013-2016

England and Wales	2014	2015	2016	Total
Less than 1 year	145 36%	147 29.9%	168 32.9%	460 32.8%
1-3 years	204 50.7%	261 53.2%	250 48.9%	715 50.9%
3-5 years	35 8.7%	53 10.8%	57 11.2%	145 10.3%
5-10 years	18 4.5%	29 5.9%	34 6.7%	81 5.8%
More than 10 years	0 0%	1 0.2%	2 0.4%	3 0.2%
Northern Ireland	2014	2015	2016	Total
Less than 1 year	27 75%	18 85.7%	24 80%	69 79.3%
1-3 years	9 25%	1 4.8%	6 20%	16 18.4%
3-5 years	0 0%	2 9.5%	0 0%	2 2.3%
5-10 years	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%
More than 10 years	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%
Scotland	2013/14	2014/15	2015/16	Average proportion
Less than 1 year	4 36.4%	0 0%	1 20%	5 25%
1-3 years	3 27.3%	1 25%	3 60%	7 35%
3-5 years	4 36.4%	3 75%	0 0%	7 35%
5-10 years	0 0%	0 0%	1 20%	1 5%
More than 10 years	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%

Πηγή: FATF

Πίνακας 16.

Δέσμευση Κεφαλαίων και Αποκατάσταση 2014-2017

	2014/15		2015/16		2016/17	
	Number of orders	Amount (million GBP)	Number of orders	Amount (million GBP)	Number of orders	Amount (million GBP)
Total assets restrained	1 297	396.9	1 499	473	1 422	382.8
Total assets recovered		200.85		321.72		483.64
POCA confiscation	6 126	160.8	6 117	211.4	5 649	165.6
POCA civil and tax recovery	24	6.55	15	11.33	13	8.52
POCA cash forfeiture	3 111	33.5	3 336	40.49	3 560	42.22
SFO disgorgement	0	0	1	6.2	1	258.2
FCA disgorgement	0	0	1	52.3	1	9.1

Πηγή: FATF

4.5. Τα οικονομικά της αντιμετώπισης του ξεπλύματος

Στην ενότητα 3.3.3 της παρουσίασης, παρουσιάστηκε ο δείκτης της εξάπλωσης του ξεπλύματος χρήματος ως AFI.

Σε μια πιο απλή εκδοχή ότι το $y=1$, η ζήτηση για θέσπιση κανόνων κατά του ξεπλύματος, εκφρασμένη από τη μεταβλητή AFI, θα είναι ίση με:

$$AFI = \frac{ACI}{1 - q(1 - c)(1 + r_i)}$$

Η ευαισθησία για την ένταση των δραστηριοτήτων ξεπλύματος χρήματος και η αυστηρότητα των κανονισμών μπορεί να συνδυαστεί από ο βαθμός υποκατάστασης του ξεπλύματος χρήματος (substitution rate of money laundering), SSR:

$$SSR = \frac{\partial AFI}{\partial c} = - \frac{ACIq(1 + r_i)}{(q(1 - c)(1 + r_i))^2} < 0$$

Σύμφωνα με τις παραπάνω υποθέσεις πάνω στις παραμέτρους, ο βαθμός υποκατάστασης SSR είναι :

$$\frac{\partial^2 AFI}{\partial^2 c} = \frac{2q^2 (1 + r_i)^2 ACI}{(1 - q(r_i + 1)(1 - c))^3} > 0$$

Οι δύο παραπάνω εξισώσεις δείχνουν ότι η αύξηση της αυστηρότητας των μέτρων είναι αντιστρόφως ανάλογη της αποτελεσματικότητάς τους, και αυτό αποδεικνύεται από το γεγονός ότι η καμπύλη του AFI έναντι του c (το κόστος) είναι κυρτή όπως θα δούμε παρακάτω.

Το πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο νομοθέτης είναι η εύρεση του αποδοτικότερο επιπέδου κόστους για την καταπολέμηση του ξεπλύματος με το μικρότερο δυνατό κόστος για την κοινωνία και παράλληλα να παραμείνει το έγκλημα σε ανεκτά επίπεδα. Σαφώς ο στόχος είναι ο εκμηδενισμός του φαινομένου, ωστόσο για να επιτευχθεί αυτό θα πρέπει να υπολογίζει ο

νομοθέτης σε ειλικρινείς ιδιωτικούς υπαλλήλους, οικογένειες, εταιρείες και τράπεζες, όταν το κόστος θα είναι σημαντικό.

Ο νομοθέτης αντιμετωπίζει την εξίσωση της κοινωνικής ζημίας $V(D, c_1)$, η οποία είναι συνεχής και έχει και παράγωγα. Η μεταβλητή D εκφράζει τη ζημία από το ξέπλυμα και το c_1 το κόστος της επιβολής των κανόνων που προκαλείται σε τράπεζες και οικονομικό σύστημα.

$$V = V(D, c_1) \quad \frac{\partial V}{\partial D} > 0, \quad \frac{\partial V}{\partial c_1} < 0$$

Είναι σαφές ότι υπάρχει σχέση μεταξύ της αποτελεσματικότητας της καταπολέμησης του ξεπλύματος, για την οποία είναι υπεύθυνες οι τράπεζες και το οικονομικό σύστημα, και της αποτελεσματικότητας του ίδιου του συστήματος, η οποία επηρεάζεται από το κόστος της νομοθέτησης. Το κόστος αυτό το επιβαρύνονται οι τράπεζες και το οικονομικό σύστημα και σχετίζεται με τον έλεγχο της τήρησης των κανόνων, το οποίο αυξάνεται όσο οι κανόνες γίνονται πιο σφιχτοί.

Έστω πλήρης αποτελεσματικότητα αλλά μη αποτελεσματικό οικονομικά κανονιστικό πλαίσιο ($c = c_1$).

Όλοι οι πιθανοί συνδυασμοί μεταξύ κοινωνική ζημίας και κανονιστικού κόστους, συμπεριλαμβανομένου του συνολικού επιπέδου V_0 για κοινωνική ζημία, καταλήγουν σε αυτό που ονομάζεται καμπύλη ισο-ακεραιότητας (iso-integrity curve).

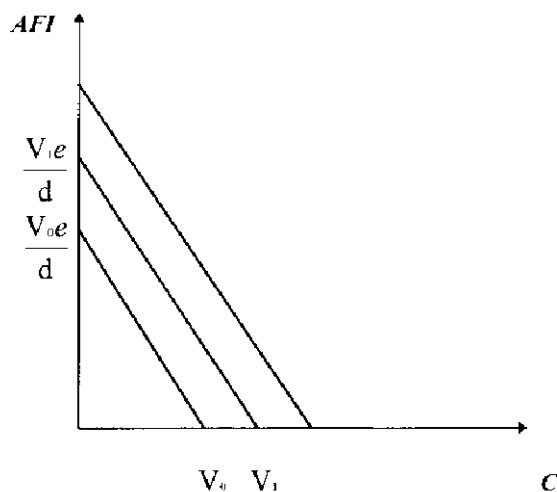
Έστω μια γραμμική μορφή του V :

$$V = dAFI + ec \quad d, e > 0$$

Ως εκ τούτου

$$AFI = V - \frac{e}{d}c$$

Το παρακάτω διάγραμμα, περιγράφοντας τη σχέση μεταξύ της κάλυψης του ξεπλύματος (AFI) και του κόστους νομοθέτησης (c), δείχνει ότι όσο η καμπύλη ισο-ακεραιότητας πλησιάζει στις άκρες τόσο αυξάνεται η κοινωνική ζημία:

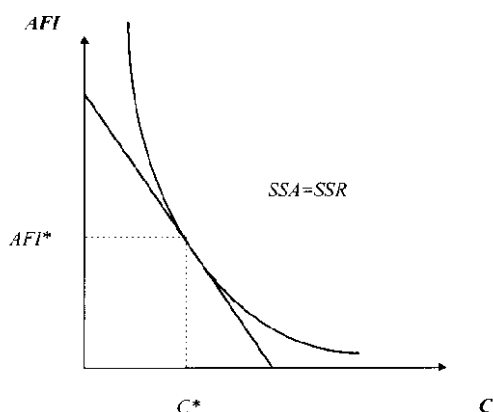

Η ευαισθησία των νομοθετών για το κόστος της καταπολέμησης του ξεπλύματος μπορεί να συνδυαστεί στο βαθμό υποκατάστασης της καταπολέμησης του ξεπλύματος (anti-money laundering substitution rate) SSA:

$$SSA = \frac{\partial AFI}{\partial c} = -\frac{e}{d}$$

Το οποίο εκφράζει το βαθμό υποκατάστασης μεταξύ της ανθεκτικότητας του νομοθέτη στις απώλειες που θα προκαλέσει το ξέπλυμα χρήματος και στην ευαισθησία του για το κανονιστικό κόστος.

Ο νομοθέτης επιζητά την ισορροπία, η οποία από το παρακάτω διάγραμμα προκύπτει ότι επιτυγχάνεται όταν $SSA = SSR$, δηλαδή στο χαμηλότερο σημείο επαφής της πιθανής καμπύλης ζήτησης και της εξίσωσης ισο-ακεραιότητας:

Φυσικά, αλλαγές στη συμπεριφορά των εγκληματιών και στην προσέγγιση του ξεπλύματος, θα μεταβάλουν και την αντιμετώπιση και προσέγγιση του νομοθέτη για την εύρεση της καλύτερης δυνατής νομοθεσίας.

5. Κρυπτονομίσματα, Blockchain & Ξέπλυμα

Ο κόσμος εξελίσσεται συνεχώς και ραγδαία. Η τεχνολογική εξέλιξη είναι ασταμάτητη και μέσα σε αυτήν εντάσσονται και οι νέες μέθοδοι πληρωμών, τα νέα χρηματοδοτικά και χρηματοοικονομικά προϊόντα και κατ' επέκταση η οριοθέτηση τους αλλά και η εκμετάλλευσή τους για αποκόμιση παράνομων κερδών.

Ένα από τα χαρακτηριστικότερα παραδείγματα της προαναφερθείσας εξέλιξης και ανάπτυξης είναι τα κρυπτονομίσματα και το blockchain τα οποία εμφανίστηκαν για να εισάγουν ένα νέο μοντέλο συναλλαγών μέσω εικονικών νομισμάτων. Πρόκειται για εντελώς καινούριες τεχνολογίες, οι οποίες οριοθετούνται από μόνες τους ως ένα βαθμό, ωστόσο η εν γένει νομοθέτηση γύρω από το ζήτημα βρίσκεται σε εμβρυακό στάδιο. Πράγμα το οποίο έχει δώσει την ευκαιρία για εκμετάλλευσή αυτών των τεχνολογιών σε παράνομες δραστηριότητες.

Η νομιμοποίηση παράνομων εσόδων είναι μια από αυτές, ίσως αυτή που συγκεντρώνει τους περισσότερους θιασώτες, καθώς τα κρυπτονομίσματα, δεδομένου ότι δεν ελέγχονται επαρκώς, δίνουν τη δυνατότητα για ξέπλυμα «βρώμικου» χρήματος του οποίου η προέλευση είναι αμφίβολη για το σύννομο. Η προσπάθεια για καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος μέσω του μέχρι τώρα οικονομικού συστήματος σε συνδυασμό με τη συνεχώς αυξανόμενη τάση για νομιμοποίηση παράνομων εσόδων, οδήγησαν στη διέξοδο που ακούει στο όνομα κρυπτονομίσματα. Είναι γεγονός ότι τέτοιου είδους τεχνολογικές εξελίξεις συνάδουν με τη δημιουργικότητα όσων σχετίζονται με το ξέπλυμα και κάθε άλλο παρά θα έχαναν την ευκαιρία

να εκμεταλλευτούν τη δυνατότητα που τους δίνεται απλόχερα χωρίς να έχουν κοπιάσει προηγουμένως. Είναι γεγονός ότι το ενδιαφέρον για οριοθέτηση και κανονιστικό πλαίσιο γύρω από τα κρυπτονομίσματα τείνει αυξανόμενο και σαφώς γίνονται κινήσεις συνεχώς προς αυτή την κατεύθυνση. Όμως ας τα πάρουμε τα πράγματα με τη σειρά

5.1. Ορισμός και Ιστορικό των Κρυπτονομισμάτων

Τα κρυπτονομίσματα είναι είδος εικονικών νομισμάτων. Τα εικονικά νομίσματα χωρίζονται σε 3 κατηγορίες:

- *Εικονικά νομίσματα κλειστού συστήματος:* τέτοιου είδους νομίσματα χρησιμοποιούνται σε εικονικούς κόσμους, π.χ. ηλεκτρονικά/ιντερνετικά παιχνίδια και δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν πέρα από το πλαίσιο του παιχνιδιού ούτε φυσικά να ανταλλαχθούν με τα χρήματα γενικής κυκλοφορίας (Ευρώ, Δολάριο, Λίρα κ.λπ.).
- *Μονής κατεύθυνσης εικονικά νομίσματα:* τέτοιου είδους νομίσματα είναι τα Amazon coins, Facebook credits και Microsoft Points. Αυτά τα νομίσματα μπορούν να αγοραστούν με τα χρήματα γενικής κυκλοφορίας αλλά δεν μπορούν να μετατραπούν ξανά σε χρήμα γενικής κυκλοφορίας.
- *Αμφίδρομα εικονικά νομίσματα:* Είναι αυτά τα οποία μπορούν και να αγοραστούν με χρήματα γενικής κυκλοφορίας και να μετατραπούν και πάλι σε αυτά. Σε αυτή την κατηγορία ανήκουν τα κρυπτονομίσματα.

Η ιστορία των Κρυπτονομισμάτων ξεκινά πίσω στη δεκαετία του 1980. Ωστόσο το πρώτο κρυπτονόμισμα κάνει την εμφάνισή του το 2009 και δεν είναι άλλο από το Bitcoin από τον προγραμματιστή Satoshi Nakamoto.

Κρυπτονόμισμα είναι ένα αποκεντρωμένο νομισματικό σύστημα το οποίο λειτουργεί περίπου όπως ένα συνηθισμένο νόμισμα, επιτρέποντας τους χρήστες να κάνουν εικονικές πληρωμές για αγαθά και υπηρεσίες, απελευθερωμένα από κάποια κεντρική αρχή. Τα κρυπτονομίσματα

βασίζονται στη μεταφορά ψηφιακών πληροφοριών, χρησιμοποιώντας κρυπτογραφικές μεθόδους προκειμένου να βεβαιώσει την νομιμότητα και τη μοναδικότητα των συναλλαγών⁹.

Το Bitcoin ήρθε και πήγε τα πράγματα ένα βήμα παρακάτω καθώς δημιούργησε χώρο για εξέλιξη της ψηφιακής αγοράς νομισμάτων. Αυτό το πέτυχε αποκεντρώνοντας το νόμισμα και απελευθερώνοντας το από ιεραρχία και δομή. Αντιθέτως, άτομα και εταιρίες συναλλάσσονται απευθείας μέσα από ένα peer-to-peer (διομότιμο) δίκτυο. Το Bitcoin ήταν ο πρόδρομος καθώς άνοιξε το δρόμο, δημιουργώντας την αγορά και τις συνθήκες, για να εμφανιστούν πολλά ακόμα κρυπτονομίσματα. Το Bitcoin, είναι συνδεδεμένο στην αντίληψη του κόσμου ως το βασικό κρυπτονόμισμα. Απόδειξη αυτού είναι το γεγονός ότι η πλειονότητα του κόσμου όταν θέλει αναφερθεί στα κρυπτονομίσματα αναφέρεται στο Bitcoin. Πράγμα το οποίο φυσικά δημιουργεί και μια σύγχυση καθώς το Bitcoin, αν και ο κυρίαρχος της τεχνολογίας, είναι ένα κρυπτονόμισμα ανάμεσα σε πολλά. Αλλά κρυπτονομίσματα είναι:

- Litecoin
- Peercoin
- Ripple
- Stellar
- Ethereum
- Namecoin
- Auroracoin
- BlackCoin
- Dash
- Decred
- Permacoin

⁹ Farrell, Ryan, "An Analysis of the Cryptocurrency Industry" (2015). Wharton Research Scholars. 130

Η ιστορία των κρυπτονομισμάτων είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με το Bitcoin και ουσιαστικά η εξέλιξη της τεχνολογίας βασίζεται στο Bitcoin και γι' αυτό τα περισσότερα άρθρα μελετούν το Bitcoin ως τον εκπρόσωπο της τεχνολογίας.

Το να κατέχει κάποιος ένα κρυπτονόμισμα θα μπορούσε να αντιστοιχηθεί με τη διατήρηση λογαριασμού καταθέσεων σε μια τράπεζα. Ωστόσο, υπάρχουν κάποιες ουσιώδεις διαφορές.

Πρωταρχικά, υπάρχει διαφορά στο νομοθετικό πλαίσιο. Οι τράπεζες πλαισιώνονται από αυστηρό κανονιστικό πλαίσιο και επίσης το θέμα της ασφάλειας είναι κάτι στο επενδύουν συνεχώς όλο και περισσότερο ώστε οι πελάτες να νιώθουν ασφαλείς για τις καταθέσεις και τα παρεχόμενα χρηματοοικονομικά προϊόντα. Από την άλλη τα κρυπτονομίσματα δεν έχουν τίποτα από τα δύο.

Εν συνεχεία, υφίσταται διαφορά σε τεχνολογικό και θεωρητικό επίπεδο. Ο όρος κατάθεση είναι κάπως περιοριστικός στο πλαίσιο των τραπεζών ενώ κάπως πιο αυθαίρετος στο πλαίσιο των κρυπτονομισμάτων.

Επιπροσθέτως, η διακύμανση στην περίπτωση των κρυπτονομισμάτων παρουσιάζεται ιδιαίτερος μεγάλη, σε αντίθεση με τα παραδοσιακά νομίσματα που, εκτός συγκλονιστικών απροόπτων, διατηρούνται στα ίδια περίπου επίπεδα συνεχώς.

Αλλά, η πιο σημαντική διαφορά έχει να κάνει με τον τρόπο επιβολής μια πληρωμής στην περίπτωση μιας συναλλαγής με Bitcoin ή μια συναλλαγής με νόμισμα γενικής κυκλοφορίας.

Η τράπεζα είναι εγγυητής της συναλλαγής ενώ στην περίπτωση των κρυπτονομισμάτων διαπιστώνονται αρκετά κενά, το οποίο δημιουργεί ανασφάλεια και αβεβαιότητα στους χρήστες.

5.2. Λειτουργία των κρυπτονομισμάτων

Είναι αδιαμφισβήτητο ότι το Bitcoin αποτελεί το μεγαλύτερο τεχνολογικό επίτευγμα μεταξύ των κρυπτονομισμάτων και αυτό αποτυπώνεται στην απήχηση που έχει σε σχέση με τα υπόλοιπα κρυπτονομίσματα. Είναι δομημένο σε ένα peer-to-peer σύστημα

συναλλαγών το οποίο βασίζεται σε κρυπτογραφικό σύστημα. Το γεγονός ότι δεν υπάρχει κεντρική αρχή ελέγχου των κρυπτονομισμάτων, αναγκάζει τον κάθε δημιουργό κρυπτονομίσματος να φροντίζει για τη δημιουργία πρωτοκόλλων για την ασφάλεια των χρηστών και των συναλλαγών. Το βασικότερο πρόβλημα στη περίπτωση των κρυπτονομισμάτων είναι να μπορούν να ανταλλαχθούν μεταξύ των χρηστών. Η συναλλαγή αυτή καταγράφεται και υπογράφεται από τα μέρη με ψηφιακές υπογραφές και επιπλέον αποτυπώνεται η ημερομηνία και η ώρα της συναλλαγής. Ο νέος κάτοχος λαμβάνει ένα νέο κωδικό, ο οποίος αντιστοιχεί στο κρυπτονόμισμα που πλέον κατέχει. Ο εν λόγω κωδικός αποστέλλεται σε όλους τους κόμβους (υπολογιστές συνδεδεμένοι στο δίκτυο οι οποίοι είναι επιφορτισμένοι με τη στήριξη του δικτύου). Καταλυτικής σημασίας είναι η έγκριση από τους κόμβους κάθε συναλλαγής, διαφορετικά υπάρχει κίνδυνος για απόρριψη της υπηρεσίας (denial of service (DoS)) και διπλή δαπάνη. Η διαδικασία έγκρισης από του κόμβους είναι αυτή που δίνει αξιοπιστία στο σύστημα αναφορικά με τη νομιμότητα των συναλλαγών. Ωστόσο πρόκειται για μια κοστοβόρα διαδικασία, το οποίο έχει οδηγήσει τους δημιουργούς των κρυπτονομισμάτων για αναζήτηση νέων λύσεων. Η λύση μπορεί να είναι συνδυασμός ηλεκτρισμού, χρόνου ή προσωρινή παράδοση του συστήματος. Μία ακόμα επιλογή είναι η διαδικασία εξόρυξη (mining) για την προστασία του δικτύου. Οι εξορυκτές (miners) αμείβονται για τις υπηρεσίες τους είτε με ένα νέο bitcoin είτε με αμοιβή συναλλαγής. Παρακάτω του πιο διαδεδομένου μηχανισμού λειτουργίας και ασφάλεια στον τομέα των κρυπτονομισμάτων.

5.2.1. Proof-of-Work (PoW)

Δημιουργήθηκε για πρώτη φορά το 1993 από τις Cynthia Dwork και Moni Naor. Πρόκειται για ένα μηχανισμό που στόχο έχει να ικανοποιεί κυρίως να επικυρώνει συναλλαγές.

Στην περίπτωση των κρυπτονομισμάτων λειτουργεί με βάση την ενέργεια που ξοδεύεται και κατά συνέπεια δεν επικυρώνει μια συναλλαγή μέχρι να καταναλωθεί συγκεκριμένη ποσότητα ενέργειας. Τα περισσότερα κρυπτονομίσματα που χρησιμοποιούν αυτή την τεχνολογία, είναι, αν όχι αντιγραφές, τότε εφάμιλλα του Bitcoin. Αυτός ο μηχανισμός χρησιμοποιείται και από το Bitcoin, σε μία παραλλαγή του η οποία ονομάζεται Hashcash PoW και εισήχθη το 1997 από τον Adam Back, οπότε ας τον δούμε λίγο πιο αναλυτικά μέσα από αυτό το κρυπτονομίσμα που προσφέρει μεγαλύτερη βάση δεδομένων.

Σύμφωνα με το πρωτόκολλο του Bitcoin, όλες οι συναλλαγές που γίνονται σε μια συγκεκριμένη περίοδο συγκεντρώνονται σε ένα μπλοκ το οποίο αποστέλλεται σε όλους τους κόμβους. Αφού ο κάθε κόμβος λάβει το «μπλοκ» των συναλλαγών ξεκινά να προσθέτει ένα κομμάτι δεδομένων που έχει τη μορφή μοναδικού αριθμού (nonce), στη συνέχεια προσθέτει ένα κατακερματισμένο αλγόριθμο που πληροί κάποιες προϋποθέσεις. Αποτελεσματικά, έχει δημιουργηθεί ένα αλγόριθμος, ο οποίος αποστέλλεται σε όλους τους κόμβους, οι οποίοι προσπαθούν να τον λύσουν, η επίλυση του οποίου θα είναι η επιβεβαίωση της συναλλαγής. Η επίλυση σημαίνει ότι πληρούνται τα κριτήρια PoW, και η συναλλαγή προστίθεται στο blockchain και αποστέλλεται και πάλι σε όλους τους κόμβους. Επειδή μόνο ένα μπλοκ μπορεί να επιβεβαιωθεί κάθε φορά, όσο περισσότεροι υπολογιστές λειτουργούν για την επίλυση του αλγορίθμου τόσο αυξάνονται οι πιθανότητες για τη σωστή επίλυση και κατ' επέκταση την επιβεβαίωση. Ως εκ τούτου, χρειάζεται ηλεκτρισμός και χρόνος.

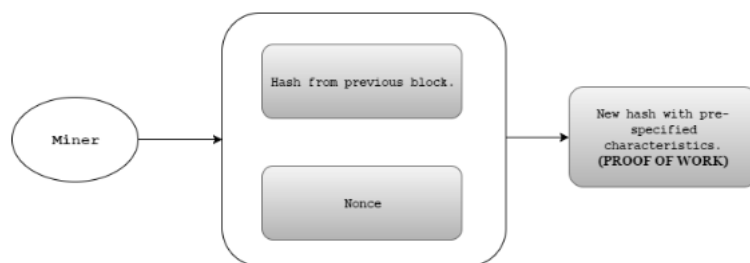
Η διαδικασία αυτή στην περίπτωση του Bitcoin ονομάζεται εξόρυξη (mining), επειδή ο κάθε κόμβος – εξορυκτής (miner) αμείβεται για τις υπηρεσίες του. Οι miners αναζητούν το κέρδος και το Bitcoin αξιοποιεί τις υπηρεσίες τους προσφέροντας τους αμοιβή. Υπάρχει μια αμφίδρομη σχέση οφέλους.

Σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν και οι κατακερματισμένοι αλγόριθμοι (hashing algorithms) για την ασφάλεια του δικτύου και των συναλλαγών. Οι αλγόριθμοι σχετίζονται με το πόση

ενέργει θα απαιτηθεί να καταναλωθεί για την εύρεση λύσης. Οι miners είναι διατεθειμένοι να επενδύουν συνεχώς προκειμένου να βελτιώνουν τον εξοπλισμό τους και άρα να αυξάνουν τις πιθανότητες εύρεσης αποτελέσματος και άρα κέρδους. Συνεπώς, οι αλγόριθμοι αυτή θα πρέπει να είναι όλο και πιο απαιτητικοί για να δημιουργούν νέες απαιτήσεις αναβάθμισης και επένδυσης σε εξοπλισμό, χρόνο και ηλεκτρισμό.

Πίνακας 17.

Απλουστευμένη Απεικόνιση του συστήματος PoW

5.2.2. Proof-of-Stake (PoS)

Πρόκειται για εναλλακτικό μηχανισμό του PoW. Αντί ο μηχανισμός να βασίζεται στον ηλεκτρισμό βασίζεται στην απόδειξη κυριότητας του νομίσματος. Κατά συνέπεια, για να επικυρωθεί μια συναλλαγή και να λάβει κάποιος το νόμισμα, ο miner θα πρέπει να κατέχει ο ίδιος κάποια νομίσματα. Η πιθανότητα δημιουργίας μπλοκ συναλλαγών εξαρτώνται από το πόσο νομισμάτων που κατέχει ο miner. Δεν ενδιαφέρει η ισχύς του υπολογιστή και πρόκειται για μια λιγότερο κοστοβόρα διαδικασία. Έτσι, οι πληρωμές παίρνουν τη μορφή τόκου στο ποσό για το οποίο απαιτείται επικύρωση συναλλαγής. Έτσι, στις περισσότερες περιπτώσεις δεν υπάρχει όριο για τα νομίσματα που πρέπει κάποιος να κατέχει και αυτό το καθιστά πληθωριστικό. Το πρόβλημα το οποίο προκύπτει είναι με τη διανομή των νομισμάτων, για στο PoW μηχανισμό το νόμισμα το λαμβάνει ο miner ενώ εδώ θα πρέπει το σύστημα να

αποφασίζει τη διανομή, το οποίο δημιουργεί πρόβλημα στο δημιουργό. Δυστυχώς, αυτή διαδικασία ευνοεί κυρίως τις απάτες και το δημιουργό ο οποίος καταλήγει να δίνει στον εαυτό του τα περισσότερα νομίσματα. Συνεπώς πρόκειται για ένα μηχανισμό μη αξιόπιστο και προβληματικό αν και λιγότερο κοστοβόρο.

5.2.3. Υβρίδιο PoW/PoS

Προτάθηκε πρώτη φορά από τους Sunny King και Scott Nadal, στο άρθρο τους με τίτλο “PPCoin: Peer-to-Peer Crypto-Currency with Proof-of-Stake”. Αφορά συνδυασμό των πλεονεκτημάτων των δυο μηχανισμών. Το υβρίδιο αυτό χρησιμοποιεί την προσέγγιση του PoW για τη διανομή των νομισμάτων στους miners και την μακροχρόνια ενεργειακή αποδοτικότητα του PoS. Ως εκ τούτου, τα μπλοκ μοιράζονται σε αυτούς που έχουν το μεγαλύτερο απόθεμα σε νομίσματα, βάσει τη μέχρι τώρα πορεία τους. Αφού λύσουν τον αλγόριθμό το νόμισμα μοιράζεται σύμφωνα με το 1% της ετήσια κατανάλωσης νομισμάτων το οποίο λειτουργεί σαν τόκος για τα νομίσματα σε απόθεμα. Το κύριο πλεονέκτημα είναι η χαμηλή ζήτηση σε ενέργεια του συστήματος σε βάθος χρόνου. Κατά συνέπεια, είναι ένα ανταγωνιστικός, από άποψη κόστους, μηχανισμός που δεν αντιμετωπίζει τα προβλήματα διανοής.

5.2.4. Byzantine Consensus

Ένας εναλλακτικός μηχανισμός ασφαλείας προσφέρεται από τα κρυπτονομίσματα Ripple και Stellar. Πρόκειται για ένα κατανεμημένο δίκτυο, όπου ο κάθε διακομιστής (server) αντιμετωπίζει το πρόβλημα του αν οι άλλοι διακομιστές του δικτύου στέλνουν σωστά μηνύματα. Τα μηνύματα είναι οι συναλλαγές. Το σύστημα επιτρέπει σειρά από σφάλματα γνωστά ως Γενικά Βυζαντινά (Byzantine Generals) προβλήματα. Στα εν λόγω προβλήματα ο Βυζαντινός στρατός μοιράζεται σε υπολογαγούς οι οποίοι λαμβάνουν τις εντολές της επίθεσης ή της οπισθοχώρησης από

το στρατηγό. Υπάρχουν πολλοί προδότες – πιθανώς ο ίδιος ο στρατηγός – και όλοι οι υπολογαγοί πρέπει να φτάσουν σε συναίνεση εκτός από ένα μικρό αριθμό προδοτών οι οποίοι στοχεύουν στην αποτυχία. Το πρόβλημα έγκειται στο γεγονός ότι η συναίνεση απαιτεί υπακοή μέσω υπογεγραμμένων μηνυμάτων. Πολλοί αλγόριθμοι έχουν προταθεί για την επίλυση του ανωτέρω προβλήματος. Ανάλογο πρόβλημα αντιμετωπίζει και το δίκτυο που αναπτύχθηκε από τα κρυπτονομίσματα Ripple και Stellar, που είναι βασισμένα στον παραπάνω μηχανισμό.

5.3. Bitcoin

Όπως ειπώθηκε και ανωτέρω, το Bitcoin είναι ένα αποκεντρωμένο, peer-to-peer δίκτυο το οποίο βασίζεται για τη λειτουργία και την ασφάλεια στους χρήστες του δικτύου. Σε ένα αποκεντρωμένο δίκτυο δεν υπάρχει μια κεντρική αρχή που να ελέγχει το δίκτυο και κατ' επέκταση δεν υπάρχει έλεγχος στο νόμισμα εν γένει.

Η απουσία ελέγχου είναι αυτή η οποία προσκάλεσε και προκάλεσε τους ενδιαφερόμενους για ξέπλυμα χρήματος. Μπορεί ο αποκεντρωμένος χαρακτήρας να φαίνεται ότι αυξάνει την προστασία από ενδεχόμενες επιθέσεις και παραβιάσεις όμως στην ουσία το δίκτυο είναι ευάλωτο και εκτεθειμένο. Δεν υπάρχει νομοθεσία που να ρυθμίζει τις συναλλαγές που λαμβάνουν χώρα με Bitcoin, αντιθέτως βασίζεται στο αποκεντρωμένο δίκτυο. Πρόκειται για μια φιλελεύθερη προσέγγιση που αφήνει τις συναλλαγές στα χέρια των συναλλασσόμενων βασιζόμενη στη συμβατική ελευθερία και στις δικλείδες ασφαλείας που παρέχεται από το αποκεντρωμένο δίκτυο και τους κόμβους.

Από την άλλη πλευρά όμως η μέχρι τώρα εμπειρία έχει δείξει ότι έχουν δημιουργηθεί προβλήματα τα οποία κάνουν τους χρήστες να δυσπιστούν και υποβαθμίζουν την αξιοπιστία της τεχνολογίας και του δικτύου και υποθηκεύουν το μέλλον της και την εξέλιξη της. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η περίπτωση Mr. Gox που θέλησε να πραγματοποιήσει το 2013 τη μεγαλύτερη, μέχρι τότε, συναλλαγή κρυπτονομισμάτων, ήτοι 700.000 Bitcoin, το

οποίο ήταν το 70% των κρυπτονομισμάτων διεθνώς. Δέχθηκε διαδικτυακή επίθεση από χάκερς κατά τη διάρκεια της συναλλαγής, οι οποίοι προέβαλαν το σύστημα, μιας και πρόκειται για ένα open source σύστημα που ανά πάσα στιγμή μπορεί να δεχτεί μετατροπές και νέα χαρακτηριστικά. Έτσι, έλαβαν τον έλεγχο του δικτύου και κατάφεραν να κλέψουν τα 700.000 Bitcoins, ευκολότερα από ότι θα περίμενε κανείς. Το χειρότερο είναι ότι αυτό θα μπορούσε να συμβεί χωρίς καν να υπάρχει κάποιο από πίσω. Απλώς με κάποιο στιγμιαίο σφάλμα ή μια φυσιολογική παραμετροποίηση του συστήματος. Ακόμα κι αν δείξει κάποιος παραπάνω από τη δέουσα προσοχή, ποτέ δεν μπορεί να είναι απόλυτα σίγουρος για την ασφάλεια των συναλλαγών. Όλα αυτά φυσικά δε συμβαίνουν σε ένα σύστημα που ελέγχεται από κάποια κεντρική αρχή η οποία είναι αρμόδια για την ασφάλεια των συναλλαγών και φυσικά θα αναλάμβανε την ευθύνη και θα μπορούσε να λύσει το ζήτημα και να σώσει τον Mr. Gox. Εν προκειμένω η ζημία είναι τόσο για το χρήστη όσο και για την υπηρεσία.

Για να γίνει αντιληπτό το πως το Bitcoin, και κατ' επέκταση και τα υπόλοιπα κρυπτονομίσματα, αφήνει περιθώριο για εκμετάλλευση του για νομιμοποίηση εσόδων από παράνομη δραστηριότητα, απαιτείται γνώση σε τρεις άξονες κλειδιά τα οποία είναι α) το πρόβλημα της διπλής σπατάλης (double spending problem), β) πως πραγματοποιούνται οι συναλλαγές με Bitcoin και γ) η λειτουργία της εξόρυξης (mining).

> Πρόβλημα της διπλής σπατάλης (double spending problem)

Πρόκειται για το πιο σημαντικό τροχοπέδη του Bitcoin και γενικότερα των ψηφιακών νομισμάτων. Λόγω του γεγονότος ότι η αντιγραφή κρυπτονομισμάτων είναι μια εύκολη διαδικασία, το πρόβλημα της διπλής σπατάλης είναι κυρίαρχο στο δίκτυο των κρυπτονομισμάτων. Το να παραμείνει ανεπίλυτο δε δημιουργεί πρόβλημα στον τρόπο και στην ελευθερία των συναλλαγών αλλά υπονομεύει την αξία του κρυπτονομίσματος. Το Bitcoin είναι

μοναδικό σε αυτό καθώς καταφέρνει και αμβλύνει τον κίνδυνο χωρίς να καταφεύγει στην επίβλεψη από κάποιο τρίτο μέρος.

> Πώς πραγματοποιούνται οι συναλλαγές με Bitcoin

Ο χρήστης για να μπορεί να ανταλλάσσει Bitcoin θα πρέπει πρώτα να κατεβάσει την εφαρμογή Bitcoin Wallet η οποία περιέχει ένα ιδιωτικό και ένα δημόσιο κλειδί. Το δημόσιο κλειδί συναποτελείται από μια σειρά από χαρακτήρες που συνιστούν τη δημόσια διεύθυνση του χρήστη, η οποία αποτελεί μέσο ταυτοποίησης του χρήστη, το οποίο χρειάζεται για να μπορέσει να εμπλακεί σε συνδιαλλαγή. Αναφορικά με το ιδιωτικό κλειδί, το γνωρίζει μόνο ο χρήστης και αξιοποιείται στην υπογραφή των συναλλαγών. Εφόσον αγοραστής και πωλητής βρεθούν και επιβεβαιώσουν τη συναλλαγή και την πληρωμή αρχικά με το δημόσιο και στη συνέχεια με το ιδιωτικό κλειδί, είναι η σειρά του miner για να ελέγξει και να βεβαιώσει τη συναλλαγή. Ο miner είναι υπεύθυνος και για τον έλεγχο της διπλής δαπάνης ώστε να αποφευχθεί κάτι τέτοιο. Ο έλεγχος για τη διπλή δαπάνη γίνεται από το ιστορικό συναλλαγών του εκάστοτε bitcoin. Κάθε ένα bitcoin έχει το δικό του μοναδικό ιστορικό συναλλαγών. Αυτό το ιστορικό είναι ορατό σε όλους και ονομάζεται δημόσιο βιβλίο (public ledger) και επιτρέπει την αποκεντρωμένη λειτουργία του δικτύου χωρίς την επίβλεψη τρίτου μέρους. Δηλαδή, αν κάποιος χρήστης χρησιμοποιήσει το ίδιο bitcoin σε δύο συναλλαγές αυτό θα πρέπει να πέσει στην αντίληψη του miner και να μην επιτρέψει την πραγματοποίηση της μίας συναλλαγής, βεβαιώνοντας μόνο τη μία εκ των δύο.

Είναι αντιληπτό ότι αυτό το δημόσιο βιβλίο καταγραφών του κάθε bitcoin (public ledger) αποδεικνύει ότι το Bitcoin είναι ψευδώνυμο και όχι ανώνυμο δίκτυο καθώς κάθε δημόσια διεύθυνση είναι συνδεδεμένη με την IP του χρήστη. Αυτό επιτρέπει από τη μία το σύστημα να ελέγξει την ταυτότητα και την τοποθεσία του κάθε χρήστη, αλλά από την άλλη δίνει τη δυνατότητα στο χρήστη για απόκρυψη της IP για να κρύψει τα στοιχεία του ή για χρήση διαφορετικής IP ώστε να παραπλανήσει αναφορικά με τα στοιχεία του. Αυτό αποτελεί μία από

τις μεγαλύτερες προκλήσεις του Bitcoin καθώς και των νομοθετών καθώς είναι γεγονός ότι κάτι τέτοιο αφήνει εγκληματίες να δρουν ελεύθερα στην ανωνυμία και αν υποσκάπτουν τις υπηρεσίες και τη φήμη του Bitcoin.

> Η λειτουργία της εξόρυξης (mining)

Οι miners διαδραματίζουν καταλυτικό ρόλο στη λειτουργία του Bitcoin. Οι miners είναι επιφορτισμένοι με το να ανανεώνουν το δημόσιο βιβλίο καταγραφών (public ledger), να εισάγουν νέα bitcoins στην κυκλοφορία του συστήματος και να λύνουν το πρόβλημα της διπλής δαπάνης (double spending problem).

Όπως ειπώθηκε και προηγουμένως, οι miners επικυρώνουν τις συναλλαγές και τις ελέγχουν από το δημόσιο βιβλίο εγγραφών (public ledger). Οι miners χωρίζουν τις συναλλαγές σε ομάδες ανάλογα με την ώρα που πραγματοποιούνται πράγμα το οποίο δημιουργεί ακρίβεια στην καταγραφή των συναλλαγών αναφορικά με την ώρα που πραγματοποιούνται. Έτσι είναι υπεύθυνοι αφού πραγματοποιήσουν τον έλεγχο να καταγράψουν όποιες αλλαγές προέκυψαν. Αφού επιβεβαιώσουν τις συναλλαγές και τις καταγράψουν λαμβάνουν την αμοιβή τους, που είναι νέα bitcoins. Έτσι νέα bitcoins τίθεται στην κυκλοφορία και είναι διαθέσιμα για συναλλαγή. Ωστόσο επειδή η κυκλοφορία Bitcoins είναι συγκεκριμένη και ανέρχεται στα 21 εκατομμύρια bitcoins, η αμοιβή με bitcoins θα σταματήσει να υφίσταται και θα αντικατασταθεί από την εκούσια χρέωση των συναλλαγών.

Τέλος, κατά τη διαδικασία της εξόρυξης, που ουσιαστικά είναι η επίλυση των εξισώσεων ώστε να βεβαιωθεί η συναλλαγή, οι mines ελέγχουν, όπως παρουσιάστηκε και ανωτέρω, την πιθανότητα διπλής χρέωσης, δηλαδή τη χρήση ενός bitcoin για δύο συναλλαγές και να την ανακόψουν εγκρίνοντας μόνο τη μία και απορρίπτοντας την άλλη. Αυτό στην πράξη είναι πιο δύσκολο διότι στη διαδικασία της επιβεβαίωσης συμμετέχουν πολλοί miners που προσπαθούν να επιλύσουν την εξίσωση. Όσο περισσότεροι εισέρχονται τόσο πιο δύσκολη γίνεται η εξίσωση και απαιτείται περισσότερη ενέργεια. Για να μπορέσει να εντοπιστεί μια διπλή δαπάνη

θα πρέπει να συμφωνεί το 51% των miners που συμμετέχουν στην εξόρυξη. Ωστόσο αν και το bitcoin έχει θωρακίσει το δίκτυο σε πολύ καλό επίπεδο, ωστόσο δεν είναι άτρωτό, διότι πολλές φορές μπορεί να δεχτεί επίθεση από μεγάλες εταιρείες εξόρυξης, οι οποίες να κατέχουν το 51% των miners σε μια διαδικασία επιβεβαίωσης και να καταφέρουν να εγκρίνουν τη διπλή δαπάνη. Το Bitcoin προσπαθεί να το λύσει ειδοποιώντας τους χρήστες ότι δέχεται επίθεση το σύστημα καλώντας τους να πάρουν αποτρεπτικά μέτρα.

Το Bitcoin παρά τα προβλήματα και τα κενά του συστήματος που διαπιστώνονται συνεχώς και παρά το γεγονός ότι υποβαθμίζεται από το γεγονός ότι είναι έρμαιο στην εγκληματική δραστηριότητα και τη νομιμοποίηση παράνομων εσόδων χαίρει ιδιαίτερης εκτίμησης μεταξύ των χρηστών. Είναι το πιο δημοφιλές μεταξύ των κρυπτονομισμάτων και κατέχει το μεγαλύτερο μερίδιο στην αγορά. Περίπου το 86% των κρυπτονομισμάτων είναι bitcoins. Χαρακτηριστικό της δημοφιλίας του είναι η φρενήρης πορεία που ακολουθεί η τιμή του, η οποία ξεκίνησε από τα 0,0008 δολάρια το 2010 και κατέληξε στα 64.000 δολάρια στις 14 Απριλίου του 2021, ενώ στις 30 Ιουλίου το 2021 επανήλθε στις 40.000 δολάρια. Η διακύμανση του μέσα σε σύντομα χρονικά διαστήματα είναι ασύλληπτη και αυτό είναι που δημιουργεί φανατικούς οπαδούς, και ανθρώπους που λατρεύουν να το μισούν.

Πίνακας 18.

Η εξέλιξη της τιμής του Bitcoin 2012 – 2020

5.4. Η λειτουργία το Blockchain

Ό,τι είναι οι τράπεζες και οι κυβερνήσεις για τα παραδοσιακά νομίσματα, είναι το Blockchain για τα ψηφιακά νομίσματα. Ωστόσο, σε ένα πλαίσιο πιο φιλελεύθερο και αποκεντρωμένο. Το Blockchain είναι αυτό που δίνει τη δυνατότητα για πραγματοποίηση συναλλαγών με κρυπτονομίσματα.

Το Blockchain επιτρέπει την κίνηση των κρυπτονομισμάτων από τον ένα χρήστη στον άλλον, και βεβαιώνει τις συναλλαγές χωρίς την ανάγκη ενός τρίτου μέρος, μια ρυθμιστικής αρχής ή μια τράπεζας. Είναι αρμόδιο για τη σταθερότητα του συστήματος.

Το Blockchain είναι στην ουσία μια βάση δεδομένων η οποία καταγράφει κάθε συναλλαγή και κρατά τα δεδομένα κάθε συναλλαγής. Είναι το κοινό βιβλίο καταγραφών (common ledger). Το Blockchain είναι αυτό το οποίο φροντίζει για τη διατήρηση της αξιοπιστίας των κρυπτονομισμάτων και το να αποπνέουν εμπιστοσύνη στους χρήστες, βεβαιώνοντας τη νομιμότητα των συναλλαγών. Κανένα κρυπτονόμισμα δεν είναι συνώνυμο του Blockchain, αλλά τα κρυπτονομίσματα χρησιμοποιούν το blockchain ως σύστημα εμπιστοσύνης.

Το Blockchain λύνει τρία βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι παραδοσιακές συναλλαγές σήμερα. Πρώτον, επιτρέπει τη μεταφορά χρημάτων χωρίς την εμπλοκή τρίτων, δεύτερον, δεν υπάρχει χρέωση του μεσάζοντα-τρίτου και τρίτον επιχειρεί να μειώσει το χρόνο συναλλαγής. Το Blockchain συμπεριλαμβάνει μερικές αρχές της πληροφορικής. Χρησιμοποιεί μια αποκεντρωμένη βάση δεδομένων για να οικοδομήσει εμπιστοσύνη, καθώς όλες οι βάσεις δεδομένων θα πρέπει να συμφωνήσουν για το αν μια συναλλαγή είναι νόμιμη ώστε να μπορέσει να πραγματοποιηθεί. Επιπλέον. Διατηρεί ανοιχτή τη βάση δεδομένων ώστε όλοι οι χρήστες να έχουν πρόσβαση και να μπορούν να δουν ενδεχόμενες αλλαγές στην αλυσίδα. Λειτουργεί σε ένα peer-to-peer δίκτυο που επιτρέπει έναν έμπιστο συγχρονισμό των διανεμημένων blockchains. Το τελευταίο πλεονέκτημα του Blockchain είναι η εφαρμογή της κρυπτογράφησης δημόσιου κλειδιού (public key) το οποίο ενσαρκώνεται μεταξύ των

κομματιών (blocks) και των αλυσίδων (chains). Με αυτές τις αρχές το blockchain χτίζει την εμπιστοσύνη. Το Blockchain εξαφανίζει την ανάγκη για ύπαρξη κάποιου μεσάζοντα για την πραγματοποίηση συναλλαγής και τα συνεπακόλουθα κόστη της παρουσίας και της υπηρεσίας του. Αυξάνει την εμπιστοσύνη των χρηστών και βελτιώνει την ασφάλεια των συναλλαγών μέσω της κρυπτογραφικής προσέγγισης των συναλλαγών. Προβλήματα φυσικά έχουν εντοπιστεί.

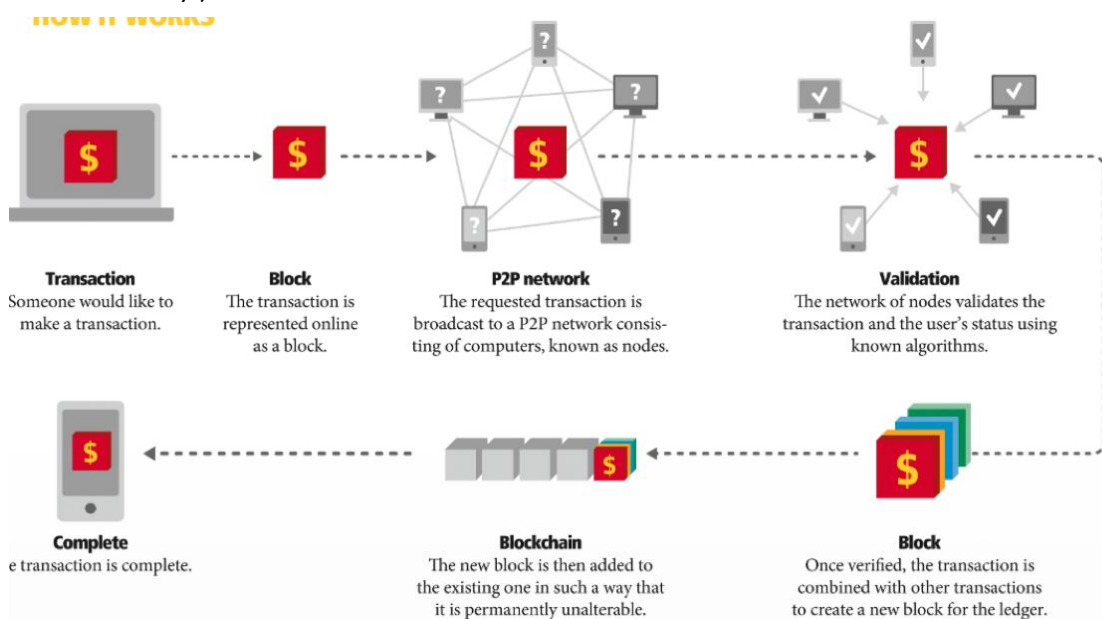
Το μεγάλο πλεονέκτημα του Blockchain είναι η καταγραφή των συναλλαγών στο κοινό βιβλίο (common ledger) και ο διαμοιρασμός του στους κόμβους, πράγμα το οποίο καθιστά το «χακάρισμα» αρκετά απίθανο. Κόμβοι ονομάζονται όλοι οι χρήστες του Blockchain οι οποίοι είναι παράλληλα και miners και ελέγχουν τις συναλλαγές λύνοντας αλγόριθμους για την επίλυση των οποίων αμείβονται.

Όλες οι συναλλαγές κρυπτογραφούνται και είναι δημόσιες και ανώνυμες ταυτόχρονα.

Το Blockchain παρουσιάζει πολλά πλεονεκτήματα και πρόκειται για μία καινοτόμα τεχνολογία στο χώρο του εμπορίου και των συναλλαγών.

Πίνακας 19.

Πώς λειτουργεί το Blockchain

Πηγή: Damia Karia, 2019

Ωστόσο τα προβλήματα δεν μπορούν να αγνοηθούν. Παρά τα πολλά πλεονεκτήματα που φαίνεται να έχει, το Blockchain είναι ένα τρωτό σύστημα, παρά το γεγονός ότι θέλει να παρουσιαστεί ως πλήρως αξιόπιστο και η μέχρι τώρα πείρα από τη χρήση του έχει αποδείξει ότι τα κενά είναι πολλά και επιτρέπουν τη αλλοίωση του χαρακτήρα του. Τα προβλήματα που αντιμετωπίζει το blockchain είναι όσα κενά συζητήθηκαν για το σύστημα το bitcoin ανωτέρω. Και είναι αυτά που προκαλούν και προσελκύουν την κατάχρησή του από επίδοξους εγκληματίες που επιθυμούν να νομιμοποιήσουν έσοδα από εγκληματικές δραστηριότητες τους.

5.5. Ξέπλυμα Χρήματος στο Blockchain

Τα κρυπτονομίσματα έτυχα μικτού καλωσορίσματος διεθνώς. Κάποιοι είδαν μια τεχνολογική εξέλιξη στις πληρωμές και στο εμπόριο σε ένα αποκεντρωμένο σύστημα χωρίς εξαρτήσεις από κυβερνήσεις και τράπεζες, με ασφάλεια, ανωνυμία και ταχύτητα. Από την άλλη, υπήρξαν και άλλοι που είδαν ευκαιρία για ενίσχυση εγκληματικής δραστηριότητας και νομιμοποίηση παράνομων εσόδων. Η ψευδοανωνυμία των κρυπτονομισμάτων προκαλεί την παράνομη χρήση τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η παράνομη αγορά Silk Road, όπου πωλούνται ναρκωτικά, όπλα και άλλα παράνομα αγαθά και δέχεται πληρωμές μόνο με Bitcoin. Και κάπως έτσι δημιουργήθηκε η ανησυχία για την υπόθαλψη εγκληματικών δραστηριοτήτων και ξέπλυματος χρήματος μέσω των κρυπτονομισμάτων.

Το ξέπλυμα μέσω Blockchain περιλαμβάνει τις ίδιες τρεις αρχές όπως το παραδοσιακό ξέπλυμα χρήματος.

> Τοποθέτηση (*placement*)

Οι γνωστοί τρόποι τοποθέτησης είναι πέντε. Τρεις εξ αυτών χρησιμοποιούνται στην παραδοσιακή μέθοδο τοποθέτησης, και δύο εκ των τριών στην τοποθέτηση στην περίπτωση των ηλεκτρονικών νομισμάτων.

Η πρώτη επιλογή είναι να καταφύγει σε ανταλλαγή όπου δεν απαιτείται βεβαίωση από κάποιον άλλον. Υπάρχουν πολλά ανταλλακτήρια που δε ζητάται επιβεβαίωση της συναλλαγής. Δεύτερη επιλογή είναι η δια ζώσης ανταλλαγή με κάποιον άλλον και η μετατροπή του ηλεκτρονικού νομίσματος σε κρυπτονόμισμα.

Εκτός από αυτές τις μεθόδους, οι εγκληματίες μπορούν να αποκτήσουν κρυπτονομίσματα απευθείας από το dark web πουλώντας ναρκωτικά, όπλα και άλλα παράνομα αγαθά.

> *Διαστρωμάτωση (layering)*

Αφού τα παράνομα χρήματα είναι διασκορπισμένα σε διάφορες διευθύνσεις κρυπτονομισμάτων, ξεκινά το στάδιο της διαστρωμάτωσης. Σε αυτό το στάδιο τα παράνομα χρήματα «ξεπλένονται» περισσότερο προκειμένου να χαθούν τα ίχνη τους αναφορικά με τη προέλευσή τους. Μια τυπική μέθοδος που χρησιμοποιείται σε αυτό το στάδιο είναι αυτή το μίξερ κρυπτονομίσματος γνωστό ως “tumbler”. Πριν το μίξερ, οι χρήστες χρησιμοποιούν VPNs ώστε να διαφοροποιήσουν και να αποκρύψουν την IP τους και άρα τα στοιχεία τους και άρα τη δραστηριότητά τους. Αφού παρθεί αυτό το μέτρο ασφαλείας ακολουθεί το μίξερ που αφορά μια υπηρεσία η οποία πληρώνει το χρήστη από μια εφεδρική δεξαμενή, η οποία δημιουργήθηκε από προηγούμενους χρήστες. Οι χρήστες βάζουν τη διεύθυνσή τους σε αυτή που θέλουν να λάβουν τα κρυπτονομίσματα και για να εξασφαλιστεί η ανωνυμία, δημιουργείται μια τυχαιότητα στη φόρμα της χρέωσης της συναλλαγής, στο ποσό και στην πληρωμή υπερωρίας. Οι χρήστες προσαρμόζουν αυτή την τυχαιότητα μετακινώντας απλώς μερικές μπάρες. Όταν είναι όλα συμπληρωμένα, το μόνο που έχει να κάνει ο χρήστης είναι να στείλει τα κρυπτονομίσματα στις διευθύνσεις που έχουν δημιουργηθεί από το “tumbler” και τα υπόλοιπα ολοκληρώνονται από την υπηρεσία μίξερ.

Η διαδικασία μίξερ καθιστά ιδιαίτερος δύσκολο τον εντοπισμό των κρυπτονομισμάτων από τις εγκληματολογικές υπηρεσίες. Ένα διαφορετικό κλειδί δημιουργείται κάθε ώρα που χρησιμοποιείται η υπηρεσία μίξερ. Το κλειδί αυτό είναι μοναδικό και από το χρήστη μπορεί

να χρησιμοποιηθεί σε ενδεχόμενη εκ νέου χρήση του μίξερ διασφαλίζοντας έτσι ότι τα κρυπτονομίσματα που κατέθεσε κάποιος δε θα επιστρέψουν πάλι στο ίδιο πρόσωπο. Όμως είναι κάτι το οποίο θέλουν να αποφεύγουν αυτοί που ξεπλένουν χρήματα διότι φοβούνται ότι αυτό θα αφήνει ίχνη στις αρχές.

> *Ενσωμάτωση (integrating)*

Μετά τις παραπάνω διαδικασίες, οι εγκληματίες μπορούν να κρατήσουν τα κρυπτονομίσματα είτε να τα μετατρέψουν σε χρήματα γενικής κυκλοφορίας και να τα αποσύρουν. Η απόσυρση μπορεί να γίνει όπως και στον παραδοσιακό τρόπο ξεπλύματος ενώ η πώληση κρυπτονομισμάτων μπορεί να γίνει δια ζώσης σε ένα ATM κρυπτονομισμάτων που δεν απαιτεί ταυτοποίηση. Άλλες επιλογές είναι η αγορά προπληρωμένων καρτών με τα κρυπτονομίσματα ή να επενδύσουν σε διαδικτυακά καζίνο που έχουν χαμηλό επίπεδο ταυτοποίησης και επιβεβαίωσης.

Οι περισσότεροι εγκληματίες ,αφού ολοκληρώσουν τη διαδικασία, καταφεύγουν στις επενδύσεις προκειμένου να μην τραβήξουν τα βλέμματα και σιγά σιγά οι παράνομες δραστηριότητες μπλέκονται με τις νόμιμες και ως επι το πλείστον οι παράνομες τροφοδοτούν τις νόμιμες. Και φυσικά τα ακίνητα είναι η ευκολότερη και μια εκ των δημοφιλέστερων και ασφαλέστερων επιλογών.

Η ευκολία με την οποία κινούνται οι εγκληματίες μέσα στο blockchain και η εκμετάλλευση των κρυπτονομισμάτων για νομιμοποίηση των παράνομων εσόδων έχει ανησυχήσει και κινητοποιήσει τις αρχές οι οποίες διεθνώς προσπαθούν να νομοθετήσουν ώστε να περιορίσουν το φαινόμενο. Οι εξελίξεις μέχρι τώρα τους έχουν αφήσει πίσω.

5.6. Αντιμετώπιση του Φαινομένου

Οι μόνες χώρες που έχουν περάσει νομοθεσία που αφορά συγκεκριμένα το Bitcoin ,για να μπορέσουν να ρυθμίσουν το φαινόμενο, είναι η Κίνα και η Ιαπωνία. Η Κίνα από τη μία έχει επιβάλλει απαγόρευση σε όλες τις πωλήσεις Bitcoin. Επίσης, οι κινέζοι έχουν αποκλειστεί από το εμπόριο σε όλα τα κρυπτονομίσματα στην ενδοχώρα της Κίνας ενώ και οι startups. Δεν επιτρέπεται να χρηματοδοτηθούν με πώληση κρυπτονομισμάτων. Είναι φανερό ότι η Κίνα στέκεται απέναντι στο Bitcoin το οποίο προκάλεσε προσωρινώς μια πτώση στην τιμή του. Το Bitcoin ξεπέρασε την πτώση από τη στάση της Κίνας και επανήλθε στο επίπεδο του πράγμα που αποδεικνύει την διατήρηση της εμπιστοσύνης του κοινού παρά τη στάση της κινεζικής κυβέρνησης.

Αντίθετα με την Κίνα, η Ιαπωνία ενισχύει τη θέση των κρυπτονομισμάτων αποδεχόμενη το Bitcoin και αναγνωρίζοντας 11 εταιρείες ως διαχειριστές συναλλαγών κρυπτονομισμάτων. Στην ουσία η Ιαπωνία αναγνώρισε το Bitcoin ως ισότιμο νόμισμα. Σε κάθε περίπτωση έχει περιβάλλει με ένα κανονιστικό πλαίσιο, κάθε άλλο παρά αυστηρό και αποδοκιμαστικό, αλλά ενθαρρυντικό για χρήση των κρυπτονομισμάτων στις συναλλαγές.

Όσον αφορά τις Η.Π.Α. οι οποίες πάντα πρωτοστατούσαν στο ζήτημα του ξεπλύματος έχουν μείνει πίσω αναφορικά με τα κρυπτονομίσματα και δεν έχουν νομοθετήσει κάτι συγκεκριμένο για τα κρυπτονομίσματα τα οποία καλύπτονται από το κανονιστικό πλαίσιο που αφορά το απόρρητο των τραπεζών (Bank Secrecy Act). Ωστόσο γίνονται ενέργειες προς νομοθέτηση και των κρυπτονομισμάτων και του ξεπλύματος μέσω αυτών σε πιο συγκεκριμένο και περιοριστικό πλαίσιο που να αφορά μόνο τις συναλλαγές με κρυπτονομίσματα. Προς το παρόν αντιμετωπίζονται όπως όλες οι συναλλαγές αν και γίνεται αντιληπτό ότι χρίζει διαφορετικής προσέγγισης.

Τέλος, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αγγίξει το φαινόμενο με την 5^η και 6^η οδηγία όπου πλέον στη νομοθέτηση γύρω από το ξέπλυμα και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας περιλαμβάνει και

τα ψηφιακά νομίσματα και το σύστημα που τα περιβάλλει για έλεγχο και καταπολέμηση του φαινομένου. Αν και θίγει το θέμα, δεν μπαίνει πιο βαθιά στο ζήτημα αναμένοντας και τις εξελίξει διεθνώς. Γιατί ναι μεν νομοθετεί γύρω από το φαινόμενο αλλά το κάνει με τρόπο σχεδόν συμβουλευτικό καθώς αφενός, τα κράτη – μέλη έχουν την υποχρέωση εναρμόνισης αλλά μπορούν να την κάνουν προσαρμόζοντας τις Οδηγίες στις δίκες του ανάγκες και στη δική τους στόχευση και αφετέρου το πλαίσιο το οποίο ορίζεται δεν είναι τόσο συγκεκριμένο για ένα ευρέως και κοινώς παραδεκτό σοβαρό πρόβλημα όπως έχει κριθεί το ξέπλυμα χρήματος μέσω των κρυπτονομισμάτων. Επομένως, ναι είναι σημαντική και η στάση της Ευρώπης αλλά σαφώς έχει περιθώρια βελτίωσης και εξέλιξης και δε θα πρέπει να επαναπαυθεί.

6. Συμπεράσματα

Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα, γνωστή ως ξέπλυμα «βρώμικου» χρήματος πρόκειται για μια μάστιγα που ταλανίζει της κοινωνίες και οικονομίες διεθνώς εδώ και αρκετά χρόνια. Είναι στη φύση του ανθρώπου να προσπαθεί να βρει τρόπους ώστε να βγάλει περισσότερα. Αυτό οδηγεί πολλούς στη διάπραξη εγκλημάτων που τους αποφέρουν πολλά χρήματα τα οποία εφόσον θέλουν να τα χρησιμοποιήσουν θα πρέπει να προβούν σε νομιμοποίηση τους. Επομένως, είναι φυσικό και επόμενο να αναζητούνται νέο και πιο ευφάνταστοι και πιο δύσκολα εντοπίσιμοι τρόποι νομιμοποίησης αυτών των προσόδων. Είναι γεγονός ότι οι «δράστες» μέχρι σήμερα φαίνεται να είναι ένα βήμα μπροστά από νομοθετική, εκτελεστική και δικαστική εξουσία. Είναι επίσης αδιαμφισβήτητο ότι και τα κράτη καθυστέρησαν να ασχοληθούν με το ζήτημα. Τόσο σε σχέση με το πότε εντοπίζονται οι πρώτες απόπειρες ξεπλύματος όσο και σε σχέση με το

πότε έγιναν τα πρώτα βήματα για την αντιμετώπιση του φαινομένου και πότε ουσιαστικά ξεκίνησε η προσπάθεια περιορισμού του και η ουσιώδης νομοθέτηση γύρω από το ζήτημα.

Παρ' όλα αυτά, δεν μπορεί να μη σχολιαστεί το γεγονός ότι έχουν γίνει προσπάθειες προς την αντιμετώπιση του φαινομένου, διεθνώς, περιφερειακά αλλά και εθνικά. Υπάρχει μια σύμπνοια σχετικά με την αντιμετώπισή του. Από την άλλη όμως δεν είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικό το ότι η FATF που είναι ο διεθνής οργανισμός, που ιδρύθηκε από της ισχυρότερες οικονομικά χώρες (G7), που ασχολείται με την καταπολέμηση του ξεπλύματος και ήταν ο πρώτος που συνέταξε τις 40 Συστάσεις για την αντιμετώπιση του φαινομένου από τα κράτη – μέλη, αριθμεί μόλις 33 άτομα. Αυτό μπορεί να αναγνωστεί ότι περισσότερα από 150 κράτη δε συμβάλλουν σε αυτή την προσπάθεια, είτε γιατί επωφελούνται είτε γιατί δεν έχουν τους πόρους να το πράξουν είτε γιατί απλώς αδιαφορούν.

Επιπροσθέτως, δε γίνεται να αγνοηθεί το γεγονός ότι τα τραπεζικά και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα διαδραματίζουν καταλυτικό ρόλο στην αντιμετώπιση του ζητήματος αλλά παράλληλα είναι και αυτά τα οποία συμβάλλουν στην ύπαρξη του. Υπάρχει μια αντίφαση εν προκειμένω το οποίο σαφώς οδηγεί σε δυσπιστία για την ένταση της θέλησης των κρατών να επιλύσουν ουσιαστικά το ζήτημα. Δεν μπορεί να αγνοηθεί το γεγονός ότι το ξέπλυμα αφορά έσοδα από εγκληματικές πράξεις οι οποίες αποφέρουν το ένα πολύ μεγάλο ποσοστό του παγκόσμιου Α.Ε.Π.. Διαφαίνεται ότι όσο υπάρχουν αυτά τα εγκλήματα θα υπάρχει και το ξέπλυμα.

Αυτό οδηγεί στην ερώτηση και σε αυτό που υπάρχει συζήτηση στη βιβλιογραφία, για το κατά πόσο ο νομοθέτης έχει σωστή στόχευση στο ζήτημα. Μήπως θα πρέπει να υπάρξει στόχευση στα εγκλήματα και όχι στο ξέπλυμα αυτό καθ' αυτό; Ή μήπως στοχεύοντας στο ξέπλυμα καταπολεμάς και τα εγκλήματα μιας και δε θα έχουν, κατά κάποιο τρόπο, λόγο ύπαρξης, μιας και πιθανά έσοδα από τέτοια δραστηριότητα δε θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν; Πράγματι είναι ζήτημα για το οποίο οι απόψεις των ειδικών μέχρι τώρα δίστανται.

Άνθρωποι, οι οποίοι συμμετέχουν σε εγκληματικές πράξεις, και έχουν ως στόχο μέσα από αυτές το κέρδος, πάντα θα αναζητούν και θα μηχανεύονται νέους τρόπους και θα εκμεταλλεύονται με κάθε πιθανό τρόπο την τεχνολογία και την εξέλιξη ώστε να αξιοποιούν τα κέρδη τους χωρίς να αφήνουν ίχνη αναφορικά με την προέλευση τους. Πώς θα μπορούσαν, λοιπόν, να μείνουν μακριά από ένα σύστημα αποκεντρωμένο, χωρίς έλεγχο από τις αρχές, το οποίο κύριο του μέλημα είναι η διασφάλιση της ανωνυμίας; Και εδώ οι «δράστες» ήταν ένα βήμα μπροστά από τις αρχές. Τα κρυπτονομίσματα ήταν και είναι ένας από τους αποτελεσματικότερους και ασφαλέστερους τρόπους για πραγματοποίηση ξεπλύματος. Επίσης, πέρα από τη διάρθρωση του συστήματος αυτή καθ' αυτή, πρόκειται επίσης για ένα σύστημα το οποίο έχει φανεί είναι ευάλωτο σε επιθέσεις και διαβλητό πράγμα το οποίο ενισχύει ακόμα περισσότερο το ξέπλυμα και το έγκλημα. Ενώ ακόμα περισσότερο ενισχύεται από την ύπαρξη κάποιας αρχής η οποία θα διασφαλίζει το αδιάβλητο και την ασφάλεια του συστήματος και θα αποτελεί αποτρεπτικό και κατασταλτικό παράγοντα για ενδεχόμενες επιθέσεις.

Τα κρυπτονομίσματα και το blockchain έχουν σημαντικό ρόλο στον κόσμο του ξεπλύματος εδώ και χρόνια, και συνεχώς οι χρήστες εξελίσσονται με νέες μεθόδους. Αντίθετα τα κράτη τα τελευταία χρόνια έχουν αρχίσει να δίνουν σημασία στο ζήτημα.

Είναι πασιφανές λοιπόν, ότι υπάρχει πολύς δρόμος ακόμα που πρέπει να διανυθεί για να πει κανείς ότι υπάρχει ουσιαστικός περιορισμός του φαινομένου. Κανείς δεν μπορεί να πει ότι δε γίνονται αρκετά φιλότιμες προσπάθειες, ωστόσο οι αρχές είναι πίσω από τις εξελίξεις. Η τεχνογνωσία φαίνεται να υπάρχει. Μάλλον υπάρχει απουσία θέλησης. Μένει να φανεί. Τα περιθώρια γύρω από το ζήτημα είναι καταφανή και από το περιθώριο που υπάρχει για περαιτέρω έρευνα τόσο στον κλάδο των οικονομικών όσο και σε αυτόν της νομικής. Η έρευνα σαφώς θα βοηθήσει προς την επίλυση του ζητήματος ή θα δώσει περισσότερα εργαλεία στους «δράστες». Το μόνο σίγουρο, σε κάθε περίπτωση, είναι υπάρχουν πολλά περιθώρια βελτίωσης και προόδου.

Βιβλιογραφία

- Bonnie Buchanan “Money Laundering – a global obstacle”, *Research in International Business and Finance* 18(2004) 115 -127
- Peter Alldridge, “Money Laundering & Globalization”, *Journal of Law and Society*, Volume 35, Number 4, December 2008
- Michael Levi and Peter Reuter, “Money Laundering”, *Crime and Justice*, Volume 34, 2006
- Βασίλειος Α. Κωνσταντόπουλος « Το ξέπλυμα χρήματος», Διδακτορική Διατριβή, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Αθήνα 2020
- Board of Governors of the Federal Reserve System 2002, p. 7
- U. Mukhopadhyay, A. Skjellum, O. Hambolu, J. Oakley, L. Yu and R. Brooks, "A brief survey of Cryptocurrency systems," 2016 14th Annual Conference on Privacy, Security and Trust (PST), 2016, pp. 745-752, doi: 10.1109/PST.2016.7906988
- Robert Stanley Madey “A Study of the History of Cryptocurrency and Associated Risks and Threats”, Utica College, ProQuest Dissertations Publishing, 2017
- Arnone, Marco & Borlini, Leonardo. (2010). International anti - money laundering programs. *Journal of Money Laundering Control*. 13. 226-271
- Chohan, Usman W., A History of Bitcoin (September 30, 2017). Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3047875>
- tokes, Robert. (2012). Virtual money laundering: the case of Bitcoin and the Linden dollar. *Information and Communications Technology Law*. 21. 221-236. 10.1080/13600834.2012.744225.
- Niels Vandezande,,Virtual currencies under EU anti-money laundering law, *Computer Law & Security Review*, Volume 33, Issue 3, 2017, Pages 341-353, ISSN 0267-3649,
- Mitsilegas, Valsamis & Vavoula, Niovi. (2016). The Evolving EU Anti-Money Laundering Regime: Challenges for Fundamental Rights and the Rule of Law. *Maastricht Journal of European and Comparative Law*. 23. 261-293. 10.1177/1023263X1602300204.
- MASCIANDARO, D. Money Laundering: the Economics of Regulation. *European Journal of Law and Economics* 7, 225–240 (1999). <https://doi.org/10.1023/A:1008776629651>
- Levi, Michael. "Money Laundering and Its Regulation." <i>The Annals of the American Academy of Political and Social Science</i> 582 (2002): 181-94. Accessed August 23, 2021. <http://www.jstor.org/stable/1049742>.
- Kavid Singh, The New Wild West: Preventing Money Laundering in the Bitcoin Network, 13 *Nw. J. Tech. & Intell. Prop.* 37 (2015)
- Farrell, Ryan, "An Analysis of the Cryptocurrency Industry" (2015). Wharton Research Scholars. 130. https://repository.upenn.edu/wharton_research_scholars/130
- Lee, Emily, Financial Inclusion: A Challenge to the New Paradigm of Financial Technology, Regulatory Technology and Anti-Money Laundering Law (August 15, 2017). *Journal of Business Law*, 2017 Issue 6, pp 473-498, University of Hong Kong

Faculty of Law Research Paper No. 2017/021, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3018960> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3018960>

- Mitsilegas, V., & Gilmore, B. (2007). The Eu Legislative Framework Against Money Laundering and Terrorist Finance: A Critical Analysis in the Light of Evolving Global Standards. *International and Comparative Law Quarterly*, 56(1), 119-140. doi:10.1093/iclq/lei152
- Árnason, Sindri Leó. "Cryptocurrency and Bitcoin. A possible foundation of future currency: why it has value, what is its history and its future outlook." (2015).
- Barone, R., Masciandaro, D. Cryptocurrency or usury? Crime and alternative money laundering techniques. *Eur J Law Econ* 47, 233–254 (2019). <https://doi.org/10.1007/s10657-019-09609-6>
- Kishore Singh, Peter Best, Anti-Money Laundering: Using data visualization to identify suspicious activity, *International Journal of Accounting Information Systems*, Volume 34, 2019, 100418, ISSN 1467-0895, <https://doi.org/10.1016/j.accinf.2019.06.001>.
- Shawn Bayern, Dynamic Common Law and Technological Change: The Classification of Bitcoin, 71 *Wash. & Lee L. Rev. Online* 22 (2014), <https://scholarlycommons.law.wlu.edu/wlulr-online/vol71/iss2/2>
- Brown SD. Cryptocurrency and criminality: The Bitcoin opportunity. *The Police Journal*. 2016;89(4):327-339. doi:10.1177/0032258X16658927
- Ross, S. and Hannan, M. (2007), "Money laundering regulation and risk - based decision - making", *Journal of Money Laundering Control*, Vol. 10 No. 1, pp. 106-115.
- FATF (2016), Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures - United States,
- Fourth Round Mutual Evaluation Report, FATF, Paris
- www.fatf-gafi.org/publications/mutualevaluations/documents/mer-united-states-2016.html
- FATF (2018), Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures – United Kingdom, Fourth Round Mutual Evaluation Report, FATF, Paris <http://www.fatf-gafi.org/publications/mutualevaluations/documents/mer-united-kingdom2018.htm>
- FATF (2019), Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures – Greece,
- Fourth Round Mutual Evaluation Report, FATF, Paris, <http://www.fatf-gafi.org/publications/mutualevaluations/documents/mer-greece-2019.htm>
- <https://www.bankofgreece.gr/en/main-tasks/supervision/prevention-of-money-laundering>
- <https://www.ifa.org.uk/technical-resources/aml/uk-law-and-guidance>
- <https://www.investopedia.com/articles/forex/121815/bitcoins-price-history.asp>
- Money laundering in Europe, Report of work carried out by Eurostat and DG Home Affairs, Cynthia TAVARES & Geoffrey THOMAS (Eurostat), Mickaël ROUDAUT (DG Home Affairs)

- Οδηγία 91/308/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 10ης Ιουνίου 1991 για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες
- Οδηγία 2001/97/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Δεκεμβρίου 2001, για την τροποποίηση της οδηγία 91/308/ΕΟΚ του Συμβουλίου για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες - Δήλωση της Επιτροπής
- Οδηγία 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Οκτωβρίου 2005, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)
- Οδηγία (ΕΕ) 2015/849 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 2015, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 648/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, και την κατάργηση της οδηγίας 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και της οδηγίας 2006/70/ΕΚ της Επιτροπής (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)
- Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) 2018/84 της Επιτροπής, της 19ης Ιανουαρίου 2018, για την τροποποίηση του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 540/2011 όσον αφορά την παράταση των περιόδων έγκρισης των δραστικών ουσιών chlorpyrifos, chlorpyrifos-methyl, clothianidin, ενώσεις χαλκού, dimoxystrobin, mancozeb, mecoprop-p, metiram, oxamyl, pethoxamid, propiconazole, propineb, propyzamide, pyraclostrobin και zoxamide (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)
- Νόμος 2331/1995 : Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και άλλες ποινικές διατάξεις - Ολομέλεια Αρείου Πάγου - Διαιτησίες και άλλες διατάξεις. ΦΕΚ 173/Α/24-8-1995
- ΝΟΜΟΣ 3424/2005 Τροποποίηση, συμπλήρωση και αντικατάσταση διατάξεων του ν. 2331/1995 (ΦΕΚ 173 Α') και προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2001/97/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος με σκοπό τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και άλλες διατάξεις. - ΦΕΚ 305/Α'/13.12.2005
- ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 3691 - Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από
- εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και άλλες διατάξεις. (ΦΕΚ 166/-05-08-2008)
- ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 3932 Σύσταση Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης. (ΦΕΚ Α' 49/10-03-2011)